

og herfra er der ca. 1 km til fugletårnet (1) i åmundingen. Fra tårnet er der god oversigt over landskabet, bl.a. til en sandodde, som benyttes som hvileplads af hejrer, skarver og ænder. Fra fugletårnet kan man fortsætte til selve åmundingen (2), hvor deltadannelsen kan iagttages.

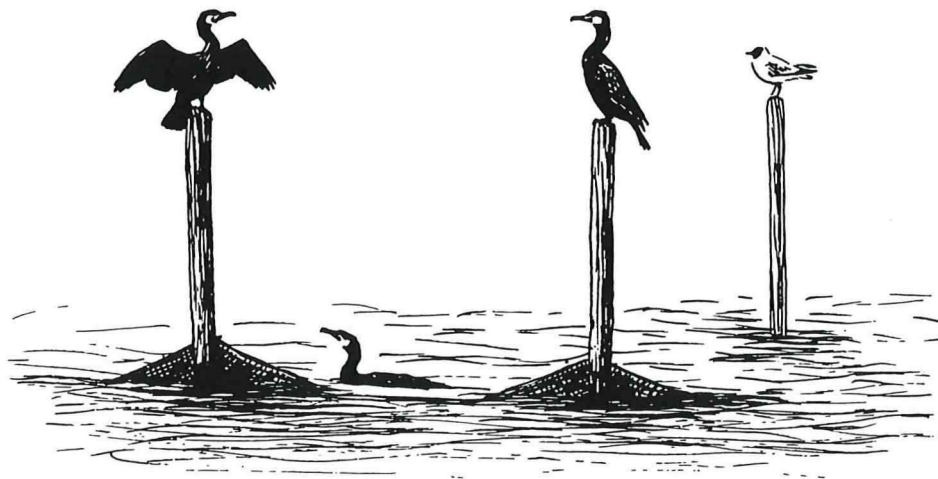
Mellem Skjern Å og Sydlige Parallelskanal er der fra Pumpestation Nord og ud til fjorden et ca. 3 km langt, smalt landområde med færdselsforbud.

Fugleliv

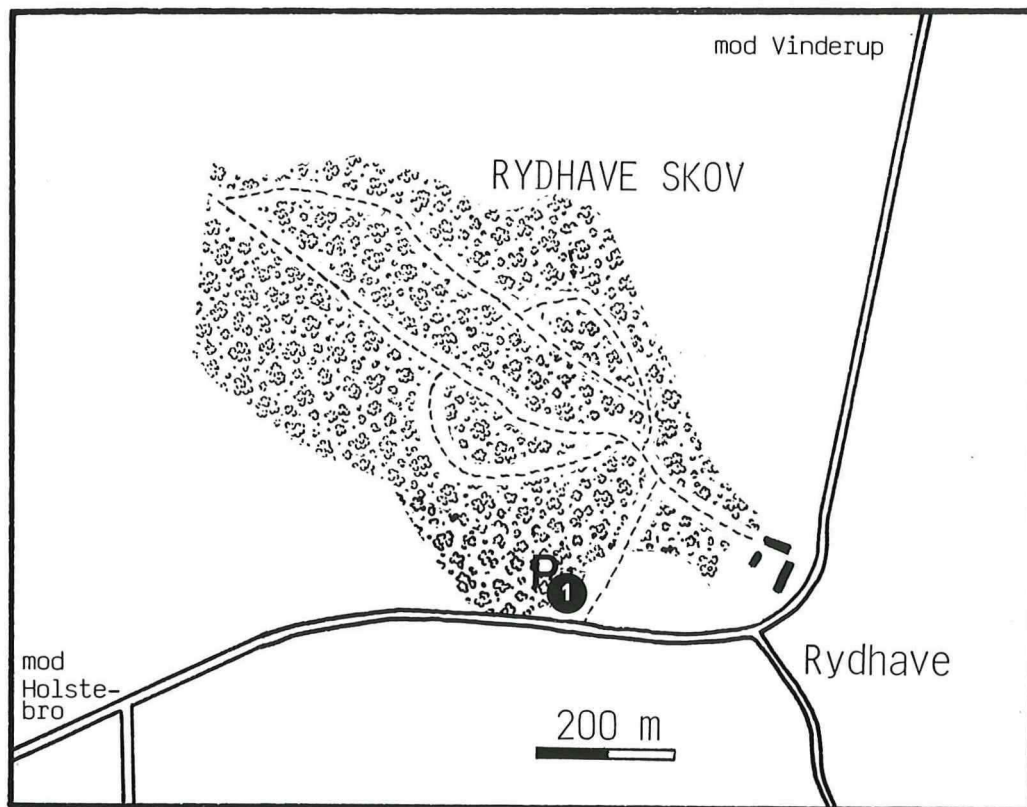
Ynglefugle: Der yngler nogle få par af toppet lappedykker, knopsvane, grav-

and, gråand, skeand, rørhøg og måske knarand.

Trækfugle: Toppet lappedykker kan ses i ret stort tal, af og til over hundrede. Desuden skarv, knopsvane, kortnæbbet gås, grågås, gravand, pibeand, krikand, spidsand, skeand og stor skallesluger. Fiskeørn ses regelmæssigt forår og efterår ved åmundingen. Af vadefugle træffes stor regnspove, rødben, hvidklire, svaleklire, mudderklire m.fl. Særligt om foråret og fra slutningen af juli til oktober er fugletårnet i Skjern Å munding et besøg værd, især om morgenen, hvor man har solen i ryggen.

Rydhave Skov

Beliggenhed

3 km syd for Vinderup.

Beskrivelse

Rydhave Skov, der er på 30 ha, består især af løvtræer. Tidligere var den i privat eje, men den blev i 1967 købt af staten og er nu en del af Feldborg Statskovdistrikt. I skoven findes et stort antal forskellige træer og buske.

I skovbunden i den højstammede bøgeskov er der om foråret et skønt anemonetæppe. Gennem skoven er an-

lagt en natursti, hvor der er opsat informationsskilte ved forskellige træer og buske.

I den nordlige del er der en våbenhule fra 2. verdenskrig. Her gemte frihedskæmpere fra Rydhavegruppen de nedkastede våben, som de engelske flyvemaskiner kastede ned med faldskærm.

Adgangsforhold

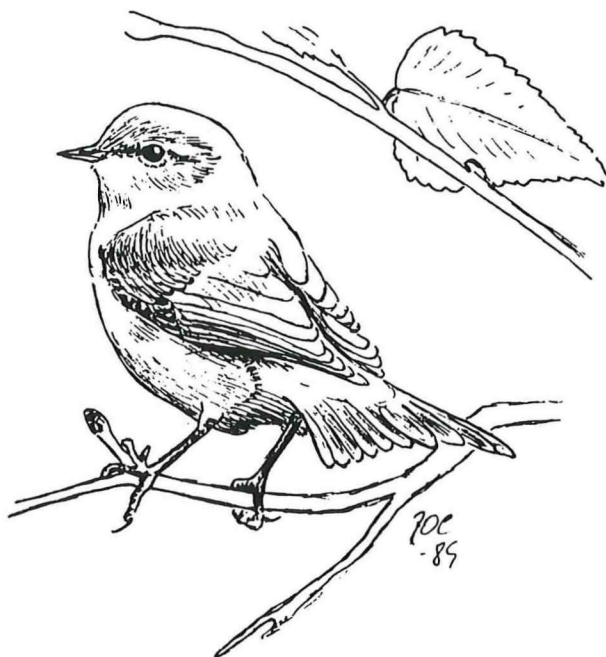
Følg vejen fra Holstebro mod Skive. 14 km fremme ses skoven på venstre hånd,

efter man har passeret Hellegård Ådal. Der er en P-plads (P1) i skoven. Herfra kan man gå ad forskellige skovveje. Det kan anbefales at gå en tur ad den gule natursti.

Fugleliv

Ynglefugle: Skoven er en god småfuglelokalitet. Alle almindelige skovfugle yngler. I den nordvestligste del af sko-

ven findes en lille rågekoloni. De fleste af rågerne flyttede i 1988 ned i ådalen ved Hellegård Å. I den nordøstlige del af skoven yngler natugle. Alle mejsearter, dog ikke halemeise, kan træffes. Desuden yngler sjagger, misteldrossel, skovsanger, spætmeise, stillits og kernebidere. I voldgraven yngler gråand og grønbenet rørhøne, og i tårnet på Rydhave Slot er der alliker.

Skjern Enge

Beliggenhed

Skjern Å dalen fra Borris i øst til Ringkøbing Fjord i vest.

Beskrivelse

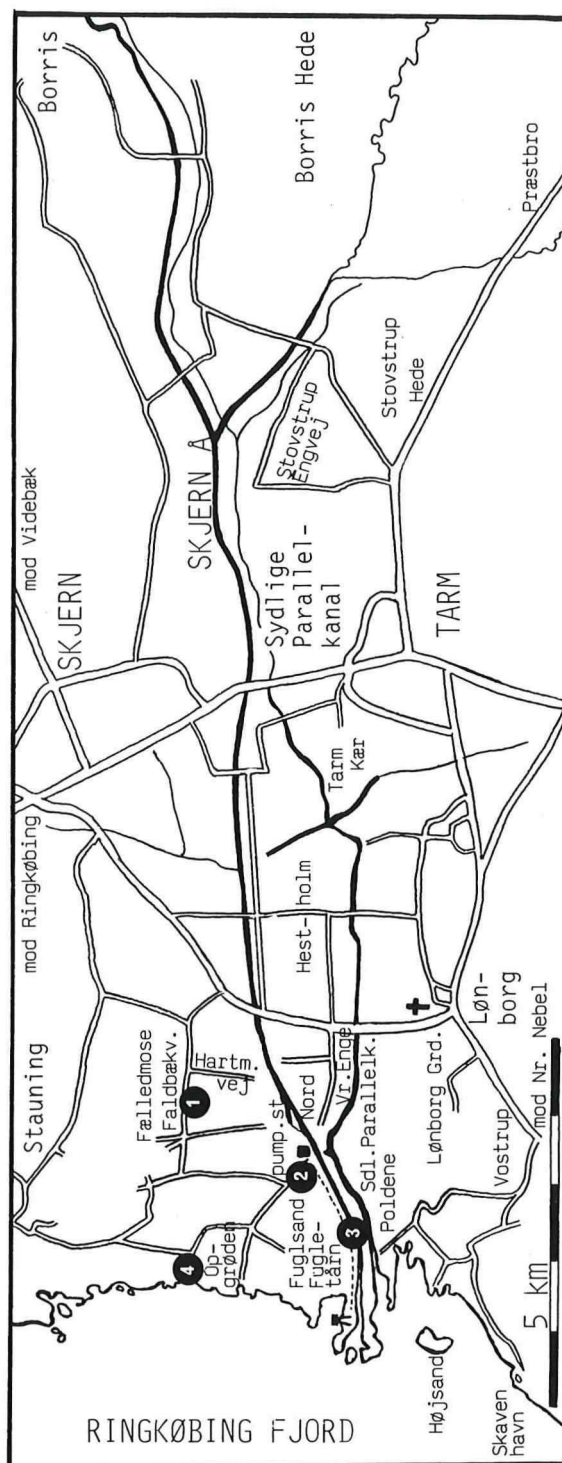
De 3.900 ha store afvandede Skjern Enge består af en flad hedeslette, der ligger mellem Skovbjerg Bakkeø og Varde Bakkeø. Længst mod vest ved åmundingen er der marint forland. Skjern Å er Danmarks vandrigeste å. De største tilløb er Omme Å og Vorgod Å, og sammen med de mange tilløb afvander Skjern Å systemet ca. 8 % af Danmarks areal. Åen er ca. 90 km lang.

Før afvandingen i 1962-68 var området præget af skiftende vandstand. Der var store sump- og græsningsområder med et rigt fugleliv, bl.a. rørdrum, engsnarre, ande- og vadefugle.

Ved afvandingen blev de lavtliggende enge adskilt fra Ringkøbing Fjord ved et dige, og åerne blev inddiget og forlagt til nye løb, så de nu fremtræder som lige afvandingskanaler fra Borris til fjorden.

Engene anvendes nu til intensiv dyrkning af korn, raps m.v. Lave arealer dyrkes med græs til grøntpiller, eller de springer i græs og gror til med pil. Fugtige vådområder, der har ligget uudnyttet hen siden afvandingen, er bevokset med pilekrat.

Landbrugsarealet gennemskæres af veje og grøfter, der fører drænvand til de fem pumpestationer, som tømmer

området for vand. Grøfter, diger, vejrbatter og markskel er naturmæssigt vigtige landskabselementer, fordi de giver plads for vedvarende græs og andre vilde planter, hvis frøproduktion er næringsgrundlag for frøædere. De er desuden levesteder for mus og mosegrise, som er fødegrundlag for rovdyr og rovfugle.

For at afhjælpe den alvorlige næringsstofbelastning i Ringkøbing Fjord vedtog Folketinget i 1987 at undersøge mulighederne for et projekt, som »genopretter Skjern Åens selvrensende effekt«. Der blev nedsat en arbejdsgruppe, som skulle undersøge mulighederne, og arbejdet førte til en beslutning om at gennemføre et naturgenopretningsprojekt i løbet af 10-15 år. Projektet omfattede ca. 1.300 ha i Skjern Å dalen fra Borris til Ringkøbing Fjord.

Det rige fugleliv, der var før afvandingen i 1962-68, vil forhåbentligt genopstå, og projektet vil desuden give den udryddelsestruede laksestamme bedre forhold.

Adgangsforhold

Den vigtigste adgangsvej til Skjern Enge er Lønborg-Skjern vejen, hvor man nord for Skjern Å ser et skilt, der viser til pumpestation Nord. Herfra kan man ad Falbækvej komme videre til Fuglsand, Opgrøden og Skjern Å munden (se side 98). Andre grusveje fører fra Lønborg-Skjern vejen til Hestholm. Hvis man ønsker at se Poldene, drejes fra Lønborg-Nr.Nebel vejen i Vostrup ad Vesterbyvej. Den følges til Gl. Botof-

tevej, der fører ud i området syd for Skjern Å munden.

Engene øst for vejen mellem Skjern og Tarm overskues bedst fra Stovstrup Engvej, der er en sidevej til Tarm-Borris vejen.

Fra Lønborg-Skjern vejen er der en fin udsigt over engene ved Lønborg Bro, der hæver sig så højt over ådalen, at man har en glimrende oversigt over engene.

Et andet flot udsigtspunkt er Lønborg Kirkebakke, hvor man nord for kirkediget kan se tværs over ådalen til Skovbjerg Bakkeø, hvor landskabets geologiske former tydeligt kan iagttages.

Fuglelivet i Skjern Enge ses bedst fra vejene, hvor man forstyrrer mindst, hvis man observerer fra bilen. Vigtige områder er nord og syd for Falbækvej (1), området ved Pumpestation Nord (2) og Fuglsand (3) samt området ved Opgrøden (4). Man kan komme op på taget af Pumpestation Nord, og herfra har man et godt overblik over landskabet.

Fugleliv

Ynglefugle: Den nuværende betydning af Skjern Enge som ynglelokalitet er minimal, hvis man sammenligner med tiden før afvandingen.

Rørhøg yngler i området, og der er en pæn bestand af gul vipstjert og gøg. På de fire af pumpestationerne er der op hængt redekasser, der beboes af tårnfalk. Agerhøne, vibe og sanglærke er almindelige, bomlærke fåtallig og enkelte småfugle, som er knyttet til vådområ-

der, træffes langs grøfter og åer. Skovhornugle yngler, og mosehornugle træffes oversomrende, men antagelig yngler den ikke.

Trækfugle: Skjern Å dalen har international betydning som rastepads for pibesvane (op til 1.000), sangsvane (op til 500) og kortnæbbet gås (op til 6.000). De ses især i Hestholm, Fælledmose og ved Stovstrup Engvej.

Skjern Enge er det eneste sted i Danmark, hvor man i større antal kan se den kønne vadefugl, pomeransfugl, på

træk til ynglepladserne i Norge. Den kan som regel ses fra Falbækvej i perioden 5.- 20. maj, men man skal se sig godt for – den er svær at finde.

Forår og efterår ses hundreder af hejler og viber på træk, og store flokke af stær, sanglærke og engpiber fouragerer under trækket.

Om vinteren ses et betydeligt antal blå kærhøg, musvåge, fjeldvåge, tårnfalk og dværgfalk. Bjerglærke, bjergirisk og snespurv optræder regelmæssigt i pæne tal hver vinter.

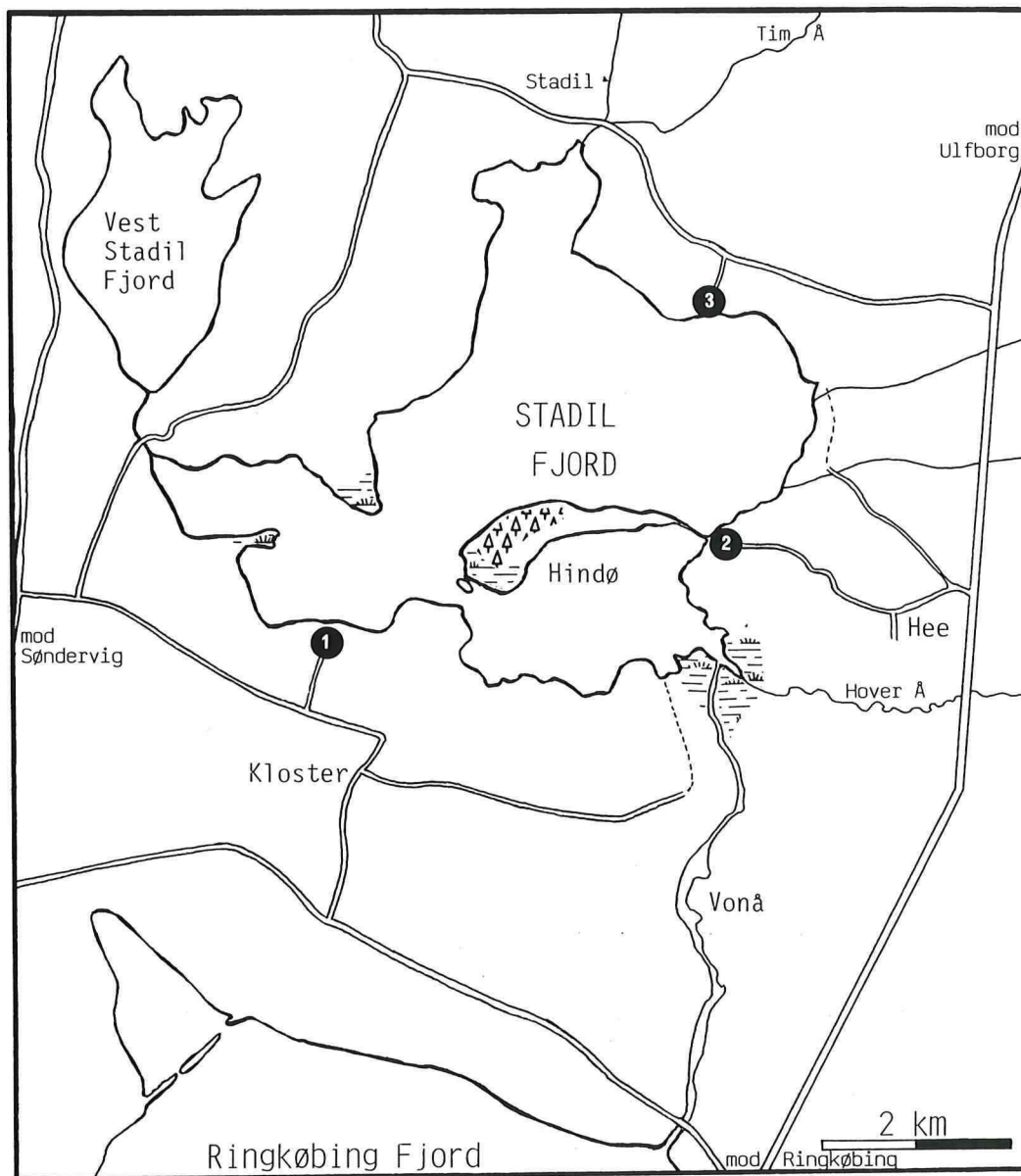

Hosehornugle

*- står uden hold
efter mure.*

*- fem Ørtinger
Christensen -
1990*

Stadil Fjord

Beliggenhed

5 km nordvest for Ringkøbing.

Beskrivelse

Stadil Fjord er i dag en lavvandet og

meget næringsrig ferskvandsstrandsø på ca. 1.730 ha med en største dybde på 2,5 m. I den sydlige del ligger den ca. 100 ha store Hindø, der er forbundet med fastlandet ved en lav bro. Der er offentlig adgang til Hindø efter en frivillig fredning i 1991.

Fjorden var oprindeligt sammen med Ringkøbing Fjord og Vest Stadil Fjord ét stort sammenhængende område. I dag er store dele afvandet, og forbindelsen mellem fjordene er begrænset til en smal kanal fra Vest Stadil Fjord til Stadil Fjord og en lidt større, Vonå, fra Stadil Fjord til Ringkøbing Fjord. Stadil Fjord modtager desuden vand fra 4 åer og 4 pumpestationer. Alle tilløb, bortset fra Hover Å, tilfører fjorden store mængder kvælstof og fosfor, hvorfor vandkvaliteten i fjorden er meget dårlig.

Fjordens ringe vandkvalitet afspejler sig tydeligt i det beskedne antal fugle, både i yngle- og træktiden.

Adgangsforhold

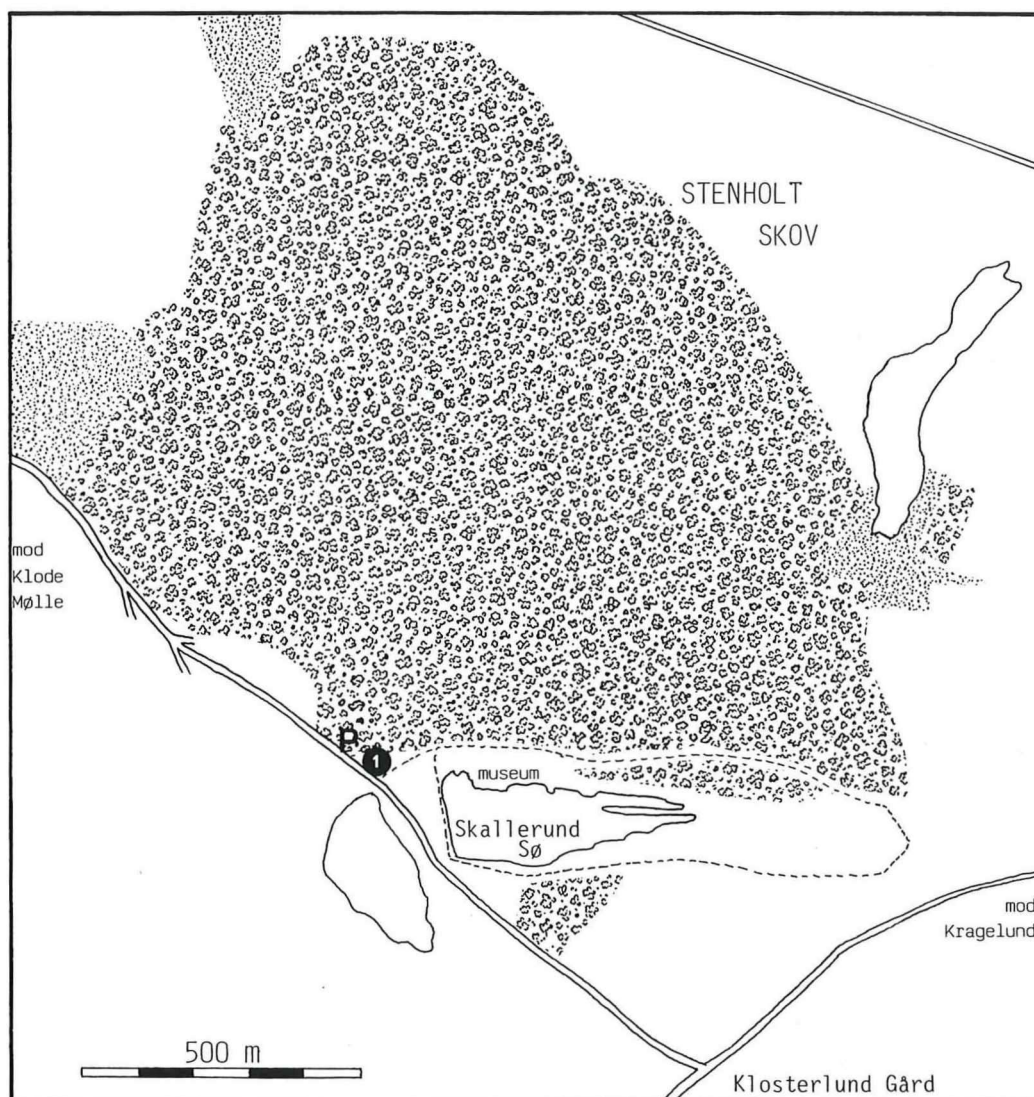
Bortset fra vestsiden af fjorden er der flere steder mulighed for at komme ned til fjorden (1,2,3).

Fugleliv

Ynglefugle: Toppet lappedykker og blishøne er almindelige i hele fjorden. En række andearter træffes med få par, gravand, taffeland og troldand, mens gråand er mere talrig. Rørdrum, knopsvane, rørhøg og vandrikse er fåtallige, men forekommer årligt. På Hindø var der sidst i 1980'erne en stor koloni af hættemåge, men den er nu forsvundet pga. af en stor forekomst af mink. I plantagen på Hindø yngler et halvt hundrede par fiskehejre, mens skægmejsere er under indvandring i øens rørskove. Langs østsiden af fjorden kan man høre græshoppesanger.

Trækfugle: De almindeligste arter er knopsvane og blishøne med ca. 100 fugle. Toppet lappedykker, skarv, pibeand, krikand, gråand, spidsand, taffeland og troldand forekommer i beskedent antal. Af vadefugle ses vibe og især hjejle. Sidstnævnte ses af og til i et antal over tusind. På de fjordnære arealer fouragerer blå kærhøg, musvåge, fjeldvåge, tårnfalk og dværgfalk. Stor tornskade og flokke af bjergirisk kan iagttages langs fjorden.

Stenholt Skov

Beliggenhed

15 km nordøst for Ikast.

Beskrivelse

Stenholt Skov er en af Jyllands få og ældste »urskove«, der dækker et areal på

170 ha. Skoven består hovedsageligt af gammelt egekrat, og de ældste træer er henvend 100 år gamle og op til 15 m høje.

Underskoven består mest af tørst, hassel, kaprifolium og enebær. Skov-

Skallerund Sø.

bunden dækkes af ørnebregner, blåbær, tyttebær og i den lysåbne del af hede-lyng.

En del af Stenholt Skov er en gammel egestævningskov. Ved stævningsdriften blev træerne afskåret ved roden, og herfra voksede stødskud frem. I dag kan man stadig nogle steder se den kraftige hugst, som skoven var udsat for. Her er kun krat af egepur og rods kud.

Stenholt Skov blev fredet i 1988, og formålet med fredningen var først og fremmest at bevare og genskabe egekrattet. Den største del af det fredede areal er privatejet, men en mindre del omkring Klosterlund Museum er i kommunalt eje.

Museet, der ligger midt i Stenholt Skov, har en betydningsfuld samling af oldsager, der belyser den berømte Klosterlundkultur fra 7.500-7.000 f. Kr. Neden for museet ligger Skallerund Sø, som er en rest af den oprindelige Bøl-

ling Sø, der blev udtørret omkring 1870. Nu forsøges den retableret og fredet.

Adgangsforhold

Et godt udgangspunkt for ture i Stenholt Skov er P-pladsen (P1) ved Klosterlund Museum. Hos kustoden her kan fås en folder med flere turmuligheder. Desuden bliver et lille hus neden for museet anvendt til plancher, der fortæller om områdets historie og natur. Den bedste tur til at fremvise det meget varierede fugleliv er gul rute omkring Skallerund Sø. En gåtur på ca. 50 min.

Fugleliv

Kombinationen af sø, sump, og skov giver meget fine betingelser for en lang række fuglearter. Det bedste område er ege- og blandingsskoven omkring Skallerund Sø.

Ynglefugle: Især i maj-juni er der et væld af småfuglearter. Ved P-pladsen

(P1) kan man se og høre gærdesmutte, rødhals, havesanger, munk, løvsanger samt grå og broget fluesnapper.

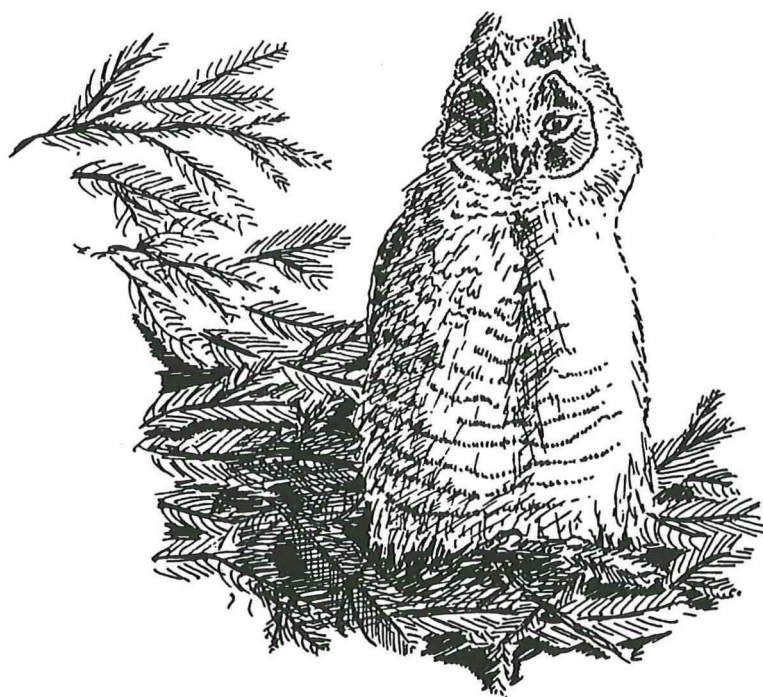
De mange huller i de gamle ege, lavet af grønspætte og stor flagspætte, giver gode redemuligheder for vendehals, rødstjert, sumpmejse, blåmejse, musvit, spætmejse og stær. I skoven træffes desuden skovsanger, gransanger, træløber og kernebider. Den sidstnævnte er talrig og fouragerer ofte i egekronerne. Musvåge og tårnfalk er de almindeligste rovfugle.

Af mere specielle arter skal nævnes

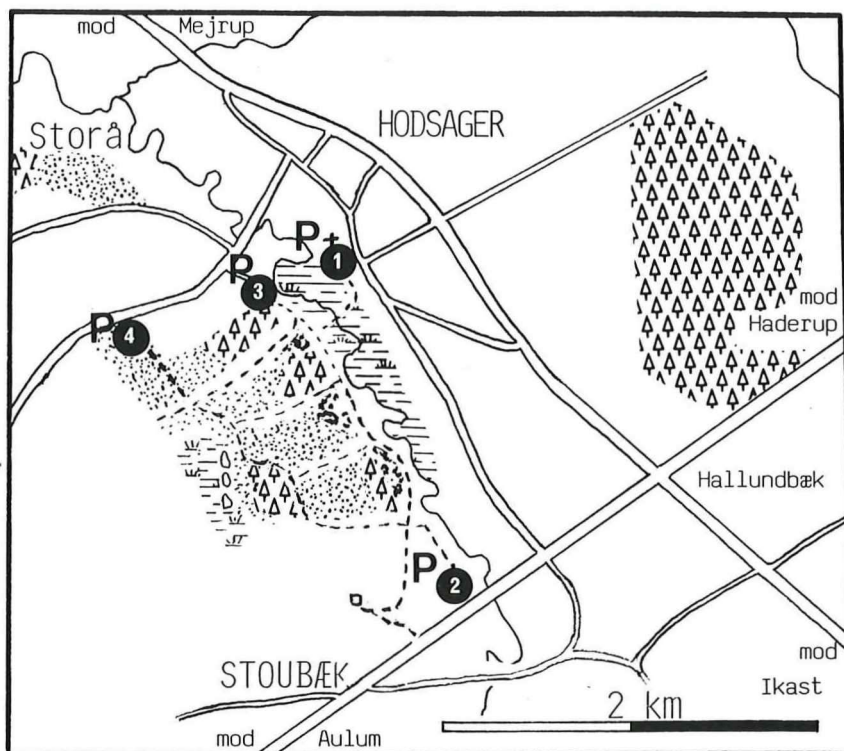
natugle, ravn og måske den smukke pirol. På søen ses gråstrubet lappedykker, gravand, gråand, trolldand, grønbenet rørhøne og blishøne.

På den anden side af asfaltvejen, der fører til Klode Mølle findes også en kunstig sø. Foruden de ovennævnte arter ved Skallerund Sø, kan man her iagttage lille lappedykker og krikand.

Trækfugle: I det tidlige forår, om efteråret og vinteren er der kun få fugle i området. Af vadefugle skal dog nævnes dobbeltbekkasin og mudderklire, der ses i træktiden.

Stoubæk Krat

Beliggenhed

16 km sydøst for Holstebro og lige vest for Hodsager.

Beskrivelse

Et ca. 200 ha stort område, der frembyder mange forskellige naturtyper. Den østlige del består af Storådalens med afgræssede enge, afsnørrede åarme og sumpet pile- og birkekrat. I hele området gnaver Storåen sig ind i de sandede hedeskrænter på vestsiden af åen. Vækstbetingelserne er her så gode, at

rødgranerne og egene når en anseelig størrelse. Går man mod vest, bliver træerne gradvist mindre, og til sidst befinder man sig på en stor hedeblade med mange flotte enebærbuske. Længst mod vest ligger et stort sumpet område med flere stærkt tilgroede søer.

Egekrattet og ådalen blev fredet i 1974, og en plejeplan udarbejdet i 1975 søger at bevare egen, enen og lyngen, der til stadighed trues af opvoksede nåletræer og bævreasp.

Adgangsforhold

Der er 4 muligheder for at komme til området. Med udgangspunkt ved Hodsager Kirke (P1) kan man ad en spang over åen komme til selve krattet, der før i tiden blev kaldt : æ luund (lunden). Fra Aulum-Haderup vejen kan man spadsere til området fra (P2). Ligeledes kan der parkeres på P-pladserne (P3 og P4) længst mod vest.

Ved de 4 adgangsveje er der opstillet informationstavler med forslag til ture.

Fugleliv

Ynglefugle: I Storådalén yngler gøg, engpiber, bynkefugl og digesvale (i åbrinkerne). Tårnfalk, der også yngler med flere par, ses almindeligt fouragere på engene. I selve egekrattet yngler stor flagspætte, skovsanger, træløber, dom-

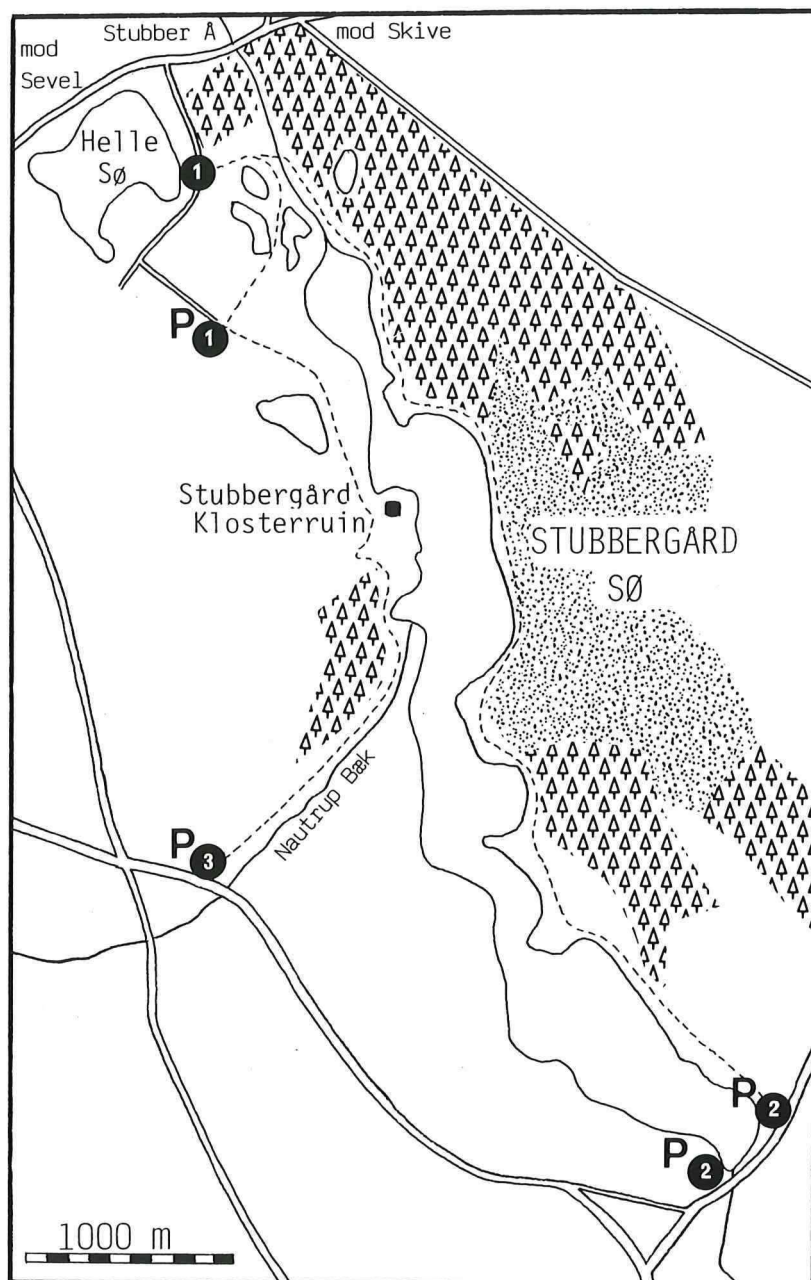
pap, kernebider samt de almindeligste småfugle. I de seneste år har natuglen slået sig ned i området. I moseområdet mod vest er der lille lappedykker, knopsvane, gråand, vandrikse, blishøne og rørsanger.

Mudderklire og grønspætte ses og høres jævnligt, men det er usikkert, om de yngler.

Trækfugle: I september kan man være heldig at se fiskeørnen stå på svirrende vinger over åen. I april-maj og september-november overnatter store flokke af stære i mosens tagrør. Op til ca. 15.000 er set gå til overnatning efter en fascinerende flyveopvisning. I vinterhalvåret ses tillige sangsvane, vandstær, halemejse, træløber og stor tornskade.

Stubbergård Sø

Stubbergård Sø. I baggrunden Klosterruinen.

Beliggenhed

Ca. 20 km øst for Holstebro.

Beskrivelse

En 5 km langstrakt sø, der ligger i en tunneldal opstået under sidste istid. Selve søen, der er på 150 ha, er dannet af en række såkaldte dødisklumper, hvilket har forårsaget store dybdeforskelle i søen. Middeldybden er udregnet til 2,3 m, mens det dybeste sted er på ca. 10 meter. Søen er den sydligste del af den 14 km lange dal, hvori også Flyndersø ligger (se også s. 22). I istiden havde tunneldalen her sin gletscherport, hvorfra kolossale vandmasser fossede ud mod syd og dannede Sønderhede hedeslette, hvor Feldborg Plantage ligger.

I dag får søen sit vand fra kilder i den sydforliggende kalkgrav, der ser ud til at være forurenet med bl. a. tungmetaller. Desuden er der mindre tilløb fra to små bække vestfra. Søen er overordentlig

forurenet, da der gennem længere tid har været alt for store tilledninger af næringsstoffer med en kraftig algeproduktion til følge. Et dambrug er nu nedlagt, og et andet ved søens udspring søges nedlagt gennem en fredningssag.

Søen, samt et ca. 500 ha stort område omkring den, blev i 1975 fredet. På østsiden er søen omgivet af plantager med indhegnede vildsvin og hjorte, mens den nordvestlige del består af en meget flot enebærhede. Den øvrige del er enge og marker.

Ved søen ligger en gammel kloster-ruin samt en helligkilde.

Adgangsforhold

Der er især 3 muligheder for at komme til søen. Den mest benyttede er fra P-pladsen (P1) i nord, men også fra P-pladserne i syd (P2) er man straks ved søen. Fra P-pladsen i vest (P3) går man ad en noget vanskelig sti langs Nautrup

Bæk til søen. Alle steder er der opsat informationstavler.

Fredningsbestemmelserne giver ret til adgang for gående færdsel ad stier og veje.

Fugleliv

Ynglefugle: På vej til den nordlige P-plads (P1) bør der gøres holdt for at se på fuglelivet ved Helle Sø. Et godt sted er øst for søen ved vejen (1). Toppet lappedykker, gravand, gråand, grønbenet rørhøne og blishøne yngler her.

Langs Stubber Å, som nås fra P-pladsen (P1) i nord gennem mosen, findes isfugl. Der findes 2-3 ynglepar i området.

I Stubbergård Sø er toppet lappedykker karakterfugl med ca. 10 par. Desuden yngler i beskedent antal lille lappedykker, knopsvane, gravand, gråand,

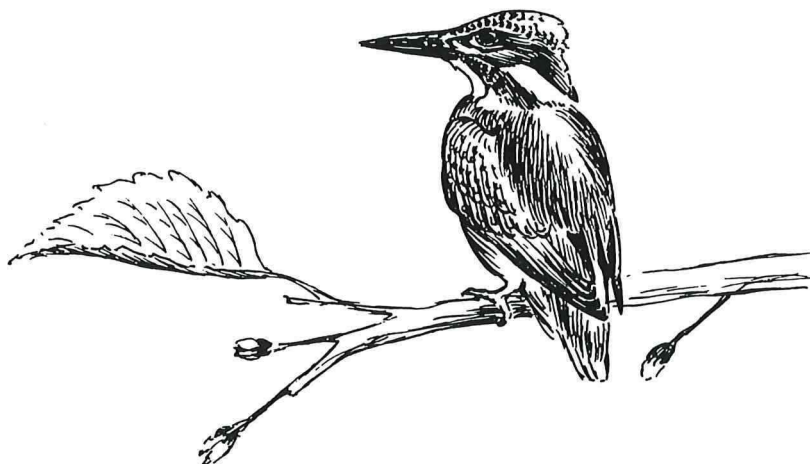
vandrikse, grønbenet rørhøne og blishøne.

Ved sydenden af søen findes en større fiskehejrekoloni.

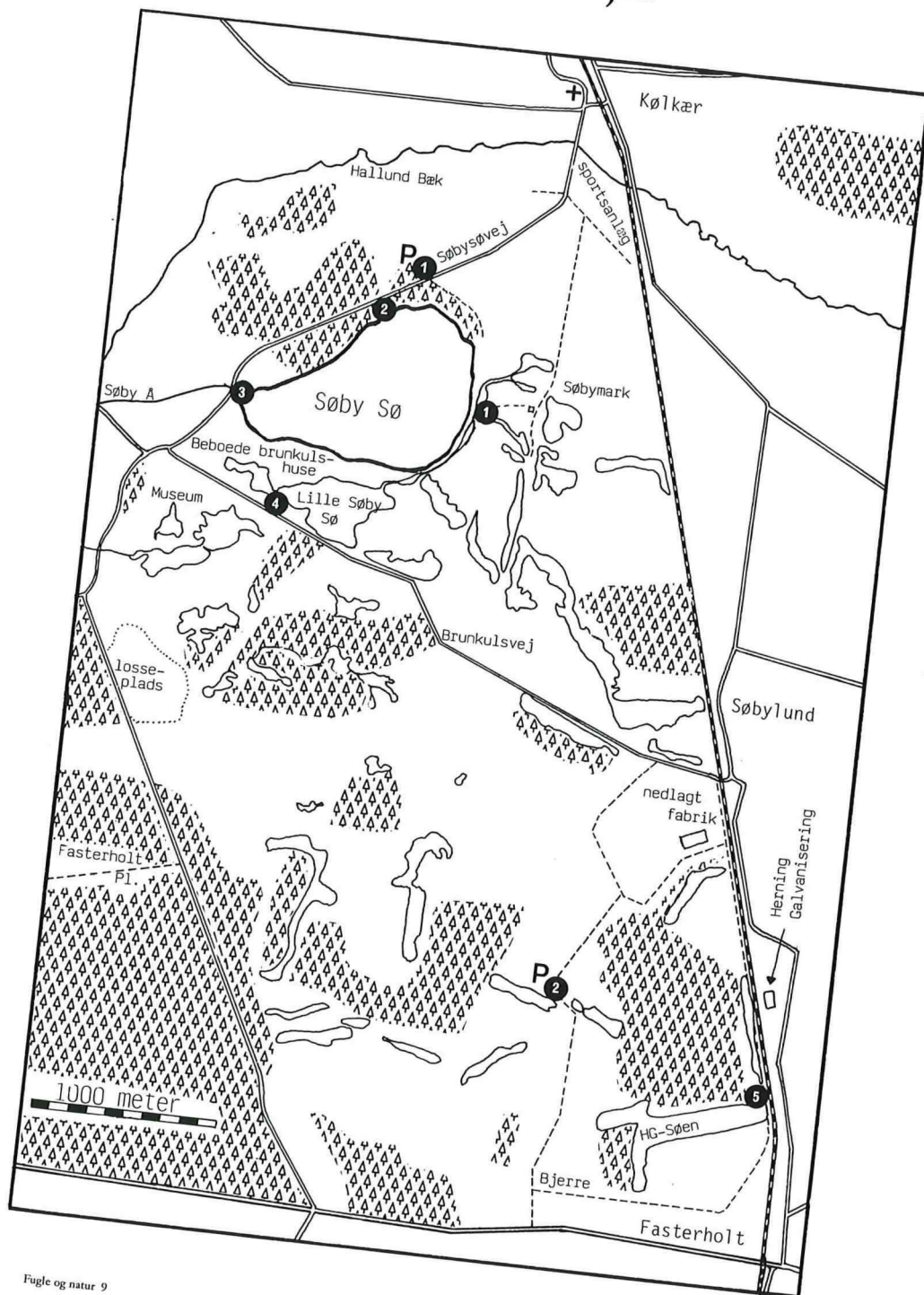
Af almindelige ynglefugle omkring søen findes dobbeltbekkasin, gøg, bynkefugl, sivsanger, rørsanger, tornsanger, rødrygget tornskade og gråsiken. Desuden kan man om foråret ved sydenden høre nattergal og græshoppesanger. Skovhornugle er der flere par af.

Trækfugle: Allerede i juli måned ses de første sydtrækkende vadefugle, almindelig ryle, hvidklire, svaleklire og mudderklire. Fra september ses skarv og fiskeørn. Ellers er det især store flokke af hvinand og stor skallesluger, der ses forår og efterår, men også en del krikænder og gråænder passerer søen.

Desuden træffes hvert år vandstær og stor tornskade.

Søby Sø og Brunkulslejer

Beliggenhed

12 km sydøst for Herning.

Beskrivelse

De ca. 16 km² store Søby Brunkulslejer ligger i dag som et uoverskueligt og rodet område som følge af brunkulsgravningen i årene 1940-1970. Her nedlagde man 29 gårde under 2. verdenskrig, omgravede over 1.650 ha og opbyggede en barakby med 2.300 indbyggere for at forsyne Danmark med brændsel i form af brunkul.

Tilbage ligger et storslået industri-landskab med flotte udsigter fra høje sandtipper. De tilbagestående skrænter viser flotte profiler i de sandede og lerede aflejringer fra tertiærtiden. Over de tertiære lag findes istidens aflejringer, hvor man fx kan se vindslebne sten og flyvesand.

Midt i 1950'erne begyndte man at tilplante tipperne, og da gravningen helt ophørte i 1970, var ca. halvdelen af de omgravede arealer tilplantet. Efterhånden som grundvandspumperne blev slukket, steg grundvandet, brunkullene blev dækket igen, og det net af søer, som i dag præger landskabet, blev dannet. Selvsåede fyr, birk og bævreasp har efterhånden fået godt fat og breder sig hele tiden.

Sydvest for Brunkulsvej er der anlagt to store lossepladser, som breder sig ind i brunkulsområdet fra vest. Brunkulsgravningen medførte nogle miljøproblemer, idet mineraler, der tidligere lå gemt under grundvandspejlet, kom i forbindelse med luften, og der blev dannet svovlsyre og jernforbindelser. Sur-

hedsgraden ligger i visse søer omkring 3, og indholdet af jern og sulfat er stadig højt, selvom en forbedring har fundet sted.

Søby Sø, der er 75 ha stor, er ikke en brunkulsgrav, men en naturlig hedesø. Søen er meget ren og bruges da også stadig om sommeren af badegæster. I 1973 skete der et digebrud, hvorved store mængder stærkt surt vand fra brunkulslejerne praktisk talt slog alt liv i søen ihjel. I dag er Søby Sø igen helt ren, og dens biologiske tilstand betegnes som nationalt enestående. Søen er næringsfattig med deraf følgende stor sigtedybde – op til 6 m, hvilket er meget usædvanligt i dag. Der er da også en rig bundvegetation med flere sjældne arter som fx sortgrøn brasenføde, tvepibet lobelia og strandbo.

Adgangsforhold

Søbysøvej fra Kølkær giver mulighed for at komme tæt på Søby Sø 4 forskellige steder.

1. mulighed er at dreje til venstre lige efter sportsanlægget ad en grusvej og derefter til højre første gang. Området kaldes Søbymark. Når man kommer til et lille hus på højre hånd, fører en sti ind til Søby Sø (1). Man kan også køre videre til en bom og derfra gå ind i et brunkulsområde, som stadig har nogle af de høje nøgne sandtipper. Vær opmærksom på evt. jagt i området.

2. mulighed er at køre ad Søbysøvej til P-pladsen (P1) for badegæster og gå ned til søen.

3. mulighed for at overskue Søby Sø

»Lille Søby Sø« med hættemågekoloni.

er 100 m længere fremme, hvor vejen passerer meget tæt forbi søen (2).

4. mulighed er på broen over afløbet fra Søby Sø, hvor man kan overskue den vestlige del (3).

Brunkulsvej går tværs igennem de gamle brunkulslejer. Ved den første brunkulsgrav på venstre hånd (»Lille Søby Sø«), når man kommer fra Søby-søvej, er der et meget fint udsigtspunkt (4).

Fortsætter man øst på ad Brunkulsvej, kommer man til jernbanen Herning-Brande. Drej til højre før banen og køør sydpå. Ved en nedlagt fabrik kan man dreje til højre eller køør lige ud. Hvis man vælger at svinge til højre, kommer man til et udsigtspunkt og en P-plads (P2). Følger man banen, passerer fabrikken Herning Galvanisering, og man kommer til »HG-søen«. Her kan man let overskue søen (5).

Respekter iøvrigt de opsatte »Adgang

forbudt« skilte, da der visse steder stadig sker meget voldsomme jordskred på grund af ustabile jordlag.

Fugleliv

Det bedste tidspunkt for en fugletur er forår og efterår.

Ynglefugle: Søby Sø rummer kun få ynglefugle. Blandt disse kan nævnes toppet lappedykker, knopsvane, gråand, vandrikse og blishøne.

Ved Søbymark er der mange søer. I nogle af disse yngler lille lappedykker, knopsvane, krikand, taffeland og troldand. I området træffes den sjældne lille præstekrave, og her findes også et af de få indlandsområder for stor præstekrave.

»Lille Søby Sø« er kendt for sin hættemågekoloni og en lille bestand af sorthalset lappedykker. Søen har et spændende fugleliv hele året rundt.

På grund af den tiltagende tilgroning

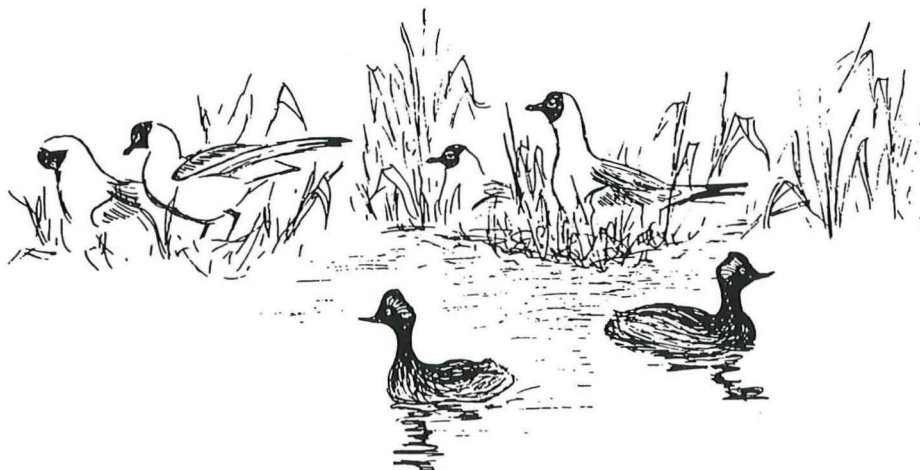
af hele Søby området træffes nu også skovhornugle, natravn, vende-hals, grønspætte, nattergal, husrødstjert, rødstjert, misteldrossel, sivsanger, halemejsse, stor tornskade, ravn, grønsisken, lille korsnæb og dompap.

Trækfugle: I Søby Sø kan der ses store flokke af sangsvane, pibeand, gråand, taffeland, troldand, hvinand og stor skallesluger. Blishønen har en vigtig rastep-lads med op til 1.500 fugle. Desuden bruger et stort antal hættemåger og sølv-måger Søby Sø som fouragerings-sted. Tilfældige gæster som gråstrubet lappedykker, skarv, grågås, skeand, fi-skeørn og sortterne kan dukke op. Selv sortand og ederfugl kan raste i april. I

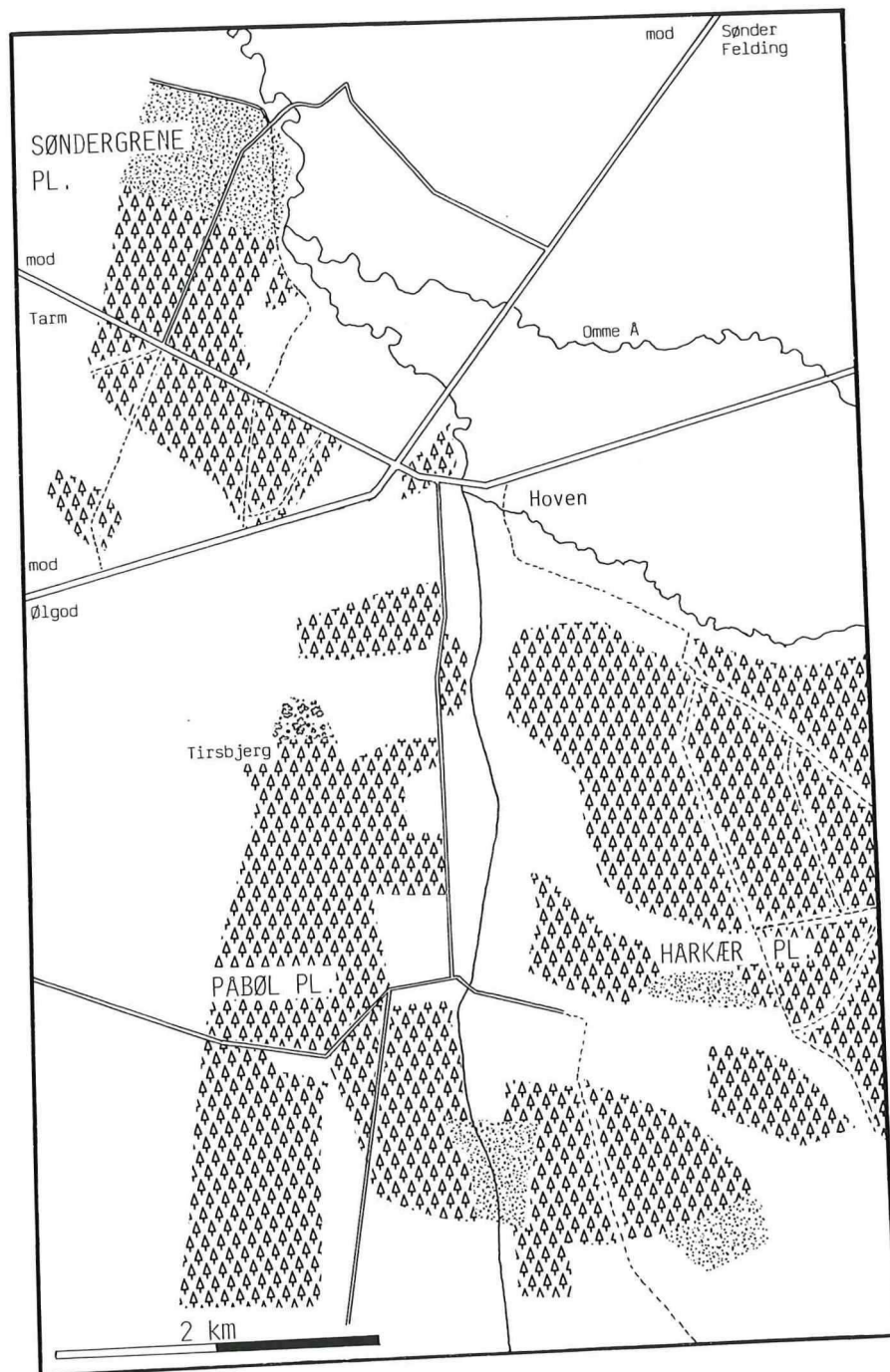
august begynder store flokke af stære at gå til overnatning i tagrørene, og mange svaler kan ses over søen. Desuden ses både ved Søby Sø og »Lille Søby Sø« små flokke af vadefugle, så som dobbeltbekkasin, rød-ben, hvidklire, svaleklire og mudderklire.

Langs Brunkulsvej er søerne i vin-ter-månederne en vigtig rastep-lads for sangsvane. Tilstedeværelsen er selvføl-gelig betinget af åbent vand.

»HG-søen« er et besøg værd sidst på efteråret på grund af de mange grå-ænder. I perioder kan der være over 500. Lille lappedykker, fiskehejre, pibe-and og hvinand ses også i søen.

Sønder Grene, Påbøl og Hårkær Plantager

Beliggenhed

15 km sydøst for Tarm.

Beskrivelse

Et kompleks af plantager som helt overvejende består af nåletræ, især rødgran og sitka, men der er også større områder med skov- og bjergfyr. Mellem plantagerne er der flere hedeområder, som alle er under kraftig tilgroning.

Kun ved Tirsbjerg, i den nordlige del af Påbøl Plantage, er der en mindre plantning med løvtræ.

De ældste dele af plantagerne er anlagt i perioden 1874 til begyndelsen af 1900-tallet. Trods det er der kun lidt

højskov med tykke stammer, hvilket til dels skyldes den dårlige jordbund.

Adgangsforhold

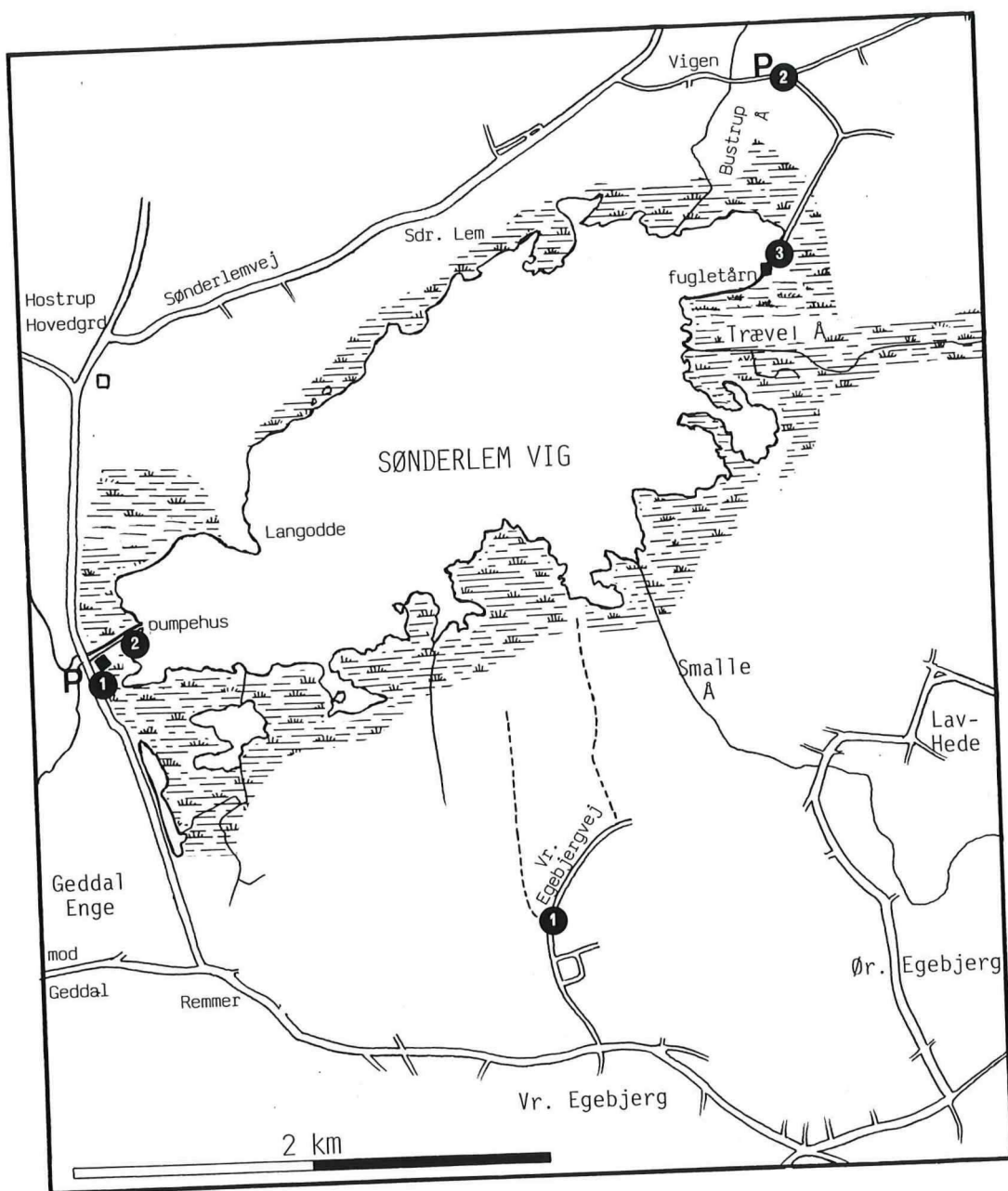
Plantagerne er private, men der er adgang til dem fra mange offentlige veje, der gennemskærer området.

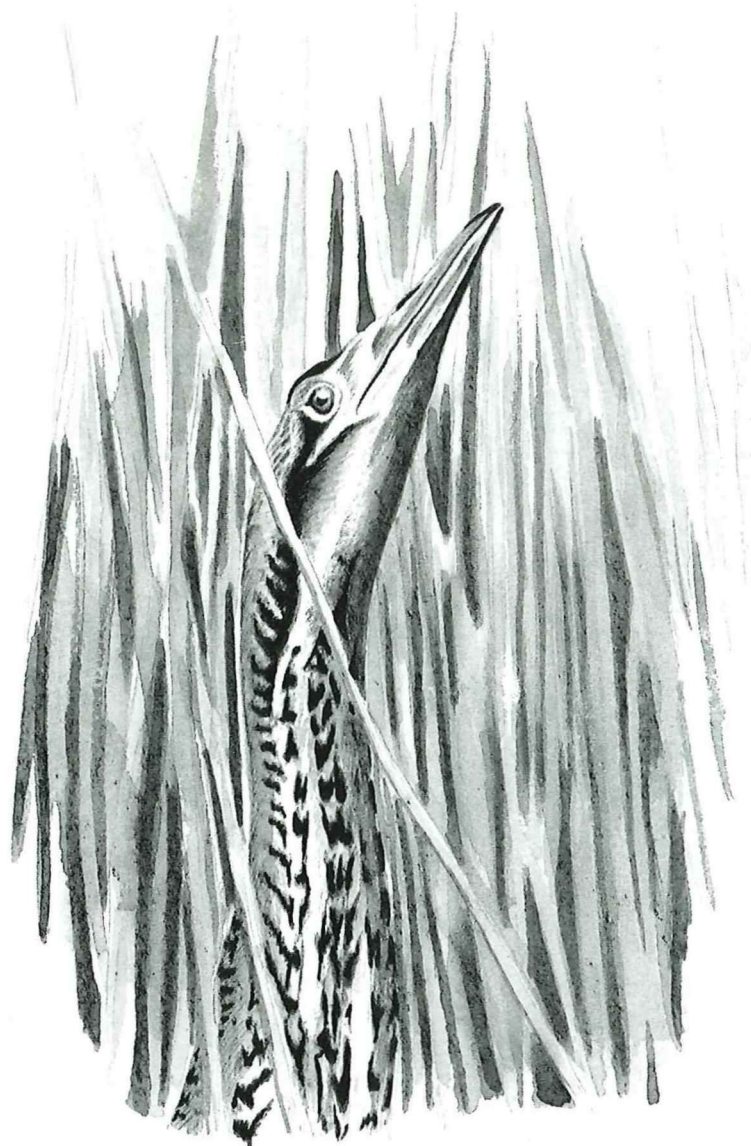
Fugleliv

Ynglefugle: Fra landevejen øst for Hoven kan man se en koloni af fiskehejre. Der yngler duehøg, grønspætte, sortspætte og ravn. Sortspætten er nyindvandret omkring 1990. Endvidere flere par gråsiken og korsnæb samt på hedeområderne måske stor tornskade.

Sønder Lem Vig

Rørdrum.

Beliggenhed

20 km nordøst for Struer ved Venø
Bugt.

Beskrivelse

Sdr. Lem Vig er et ca. 1.000 ha stort
vådområde med strandenge, rørskove

og lavvandede vige. Området er en gammel fjordarm og er adskilt fra Venø Bugt med en dæmning. Fjorden står i forbindelse med Vigen via en ca. 200 m lang kanal. Ved udløbet i fjorden er der i 1960 bygget et pumpehus, som sørger for at holde vandstanden i Vigen uændret. Selve Vigen, dvs. den frie vandflade, dækker ca. 350 ha, mens der er ca. 150 ha rørskov, særligt på den sydlige og østlige side. Nord og øst for Vigen er der enge, og lidt nordligere findes nogle små løv- og nåletræskove. Vest for dæmningen ligger Geddal strandenge, et ca. 90 ha stort område, som Miljøministeriet i 1992 begyndte at naturgenoprette.

Adgangsforhold

Der er især 3 muligheder for at komme ind i området. Fra Holstebro-Skive vejen drejes fra 7 km nord for Vinderup mod vest til Vester Egebjerg. Tag her Vester Egebjergvej nordpå, så langt den er asfalteret. Her er et godt sted, hvor man kan overskue engene og rørskoven (1).

Man kan også fortsætte vestpå fra Vester Egebjerg og tage vejen til højre mod Hostrup. Fra diget langs vejen er der god udsigt over rørskoven til højre og strandengene til venstre.

Ved pumpehuset (P1) vest for området kan vandfladerne let overskues, specielt hvis man går langs kanalen til selve Vigen (2).

Endelig kan man nordfra komme ind i området ved fra Sønderlemvej at dreje ad vejen Vigen til Bustrup Plantage,

hvor man kan stille bilen (P2) og gå ad skovvejen til fugletårnet (3) for enden af vejen. Dette er et godt sted om foråret.

Fugleliv

De mange forskellige biotoper er med til at gøre området til en meget god fuglelokalitet.

Ynglefugle: Ved fugletårnet kan man om foråret høre rørdrum. Her ses desuden knopsvane, grågå, gravand, krikand, atlingand, skeand, troldand og skægmejse. På strandengene findes dobbeltbekkasin og rødben. I de lune forårsnætter kan man ved fugletårnet høre vandrikse, plettet rørvagtel, græshoppesanger, sivsanger og kørsanger. I området træffes desuden toppet lappedykker, toppet skallesluger og stor præstekrave.

Ved gården Hostrup findes der en mindre fiskehejrekoloni.

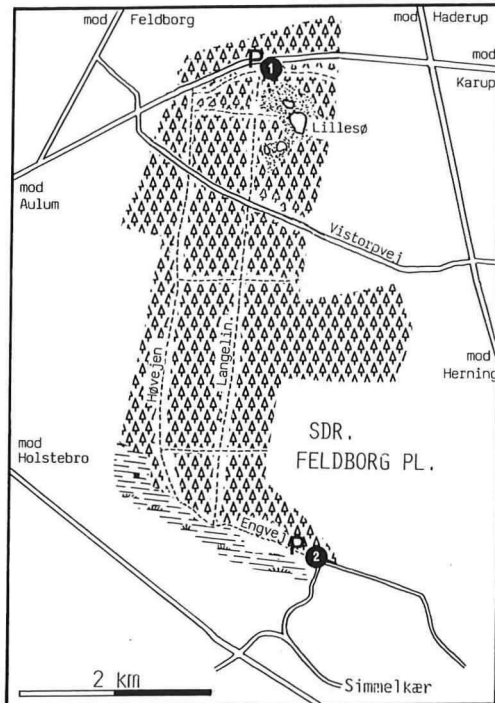
Trækfugle: Ved fugletårnet ses mange pibeænder, hvinænder, store skalleslugere samt blishøns. Om efteråret ses stære i tusindvis overnatte i rørskoven. Om vinteren skægmejse.

Ude over Vigen ses skarv, fiskehejre samt af og til om efteråret fiskeørn.

I vinterhalvåret ses blå kærhøg, musvåge og fjeldvåge over rørskoven, mens sangsvane i store flokke går på engene (1) sammen med canadagæs. Her ses i det tidlige forår også store flokke af hejler, viber og ryler.

Langs dæmningen ses store flokke af småfugle, fx bjergirisk, gråsisken og bomlærke.

Søndre Feldborg Plantage

Beliggenhed

12 km nordøst for Aulum.

Beskrivelse

Søndre Feldborg Plantage hører under Feldborg Statsskovdistrikt. Plantagen er påbegyndt så tidligt som i 1836 og består mest af store beplantninger af rødgran. Nordligst i skoven er der et højmosedområde med flere søer, hvor den største er Lilleø. Dette område er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde, da tinksmiden indtil 1986 yngede med 3-4 par. Ved søen findes to gamle studefolde, som blev brugt, da den gamle studevej fra Salling til Ørre/Sinding gik gennem dette område. Studedriften ophørte omkring 1870. Sydligst i plantagen er der et fint mose- og engområde.

Lilleø.

Adgangsforhold

Ved Aulum-Karup vejen nordligst i plantagen er der anlagt en P-plads (P1), hvorfra man kan gå eller cykle en tur i plantagen.

Syddligst i plantagen kan man parkere uden for skoven ved (P2).

På Aulum-Karup vejen, ca. 2 km syd for rastepladsen, fører Vistorpvej mod øst tværs gennem skoven. Også langs denne vej kan der parkeres.

Fugleliv

Ynglefugle: De almindeligste nåle-

skovsarter træffes i skoven. I mere begrænset antal findes rødstjert, havesanger, grønsisken, gråsisken og dompap.

I Lillesøområdet yngler gravand, gråand og bynkefugl.

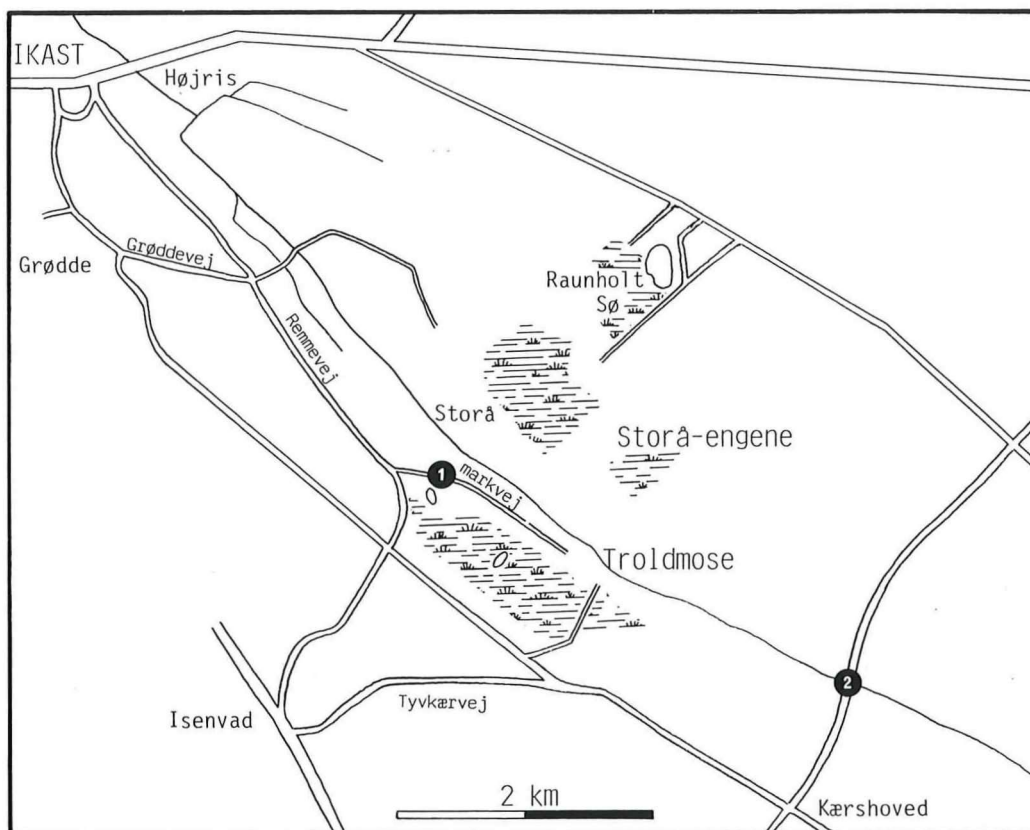
En tur en lun forårsaften i maj/juni lige efter solnedgang kan byde på såvel natravn, der snurrer, som skovsneppe, der flyver omkring mellem trætoppene.

Duehøg, spurvehøg og musvåge yngler alle i skoven og ses jævnligt.

Trækfugle: I Lillesø træffes enkelte fugle af sangsvane, krikand og stor skallesluger.

Troldmose og Storå Enge

Beliggenhed

3 km sydøst for Ikast.

Beskrivelse

Ved istidens afslutning udgravede vældige vandmasser Storåens brede dal og efterlod området med småsøer og vandhuller, der i tidens løb er groet til og blevet til sure moser.

Engene er i århundreder blevet benyttet til kreaturgræsning og høslet. Senere er en stor del af engene blevet opdyrket.

Troldmosen blev forsøgt afvandet. Trævæksten i mosen tog til, og den fortsatte afvanding fik højmosen til at tørre ud og synke sammen. Storåen blev rettet ud i 1940'erne.

Tidligere tiders store vinteroversvømmede arealer med et rigt og varieret fugleliv er næsten forsvundet. Fra markvejen (1) kan man fortsat se mosen med pors og lyng og græssende kreaturer og heste. På enkelte af engparcellerne slår man stadig hø.

Adgangsforhold

I den østlige udkant af Ikast drejer man sydpå ad Remmevej. Efter ca. 3 km drejes mod sydøst ad en markvej (1). Her har man på den ene side Troldmosen og på den anden Storå engene.

Ved statsfængslet Kærshovedgård, hvor vejen går over Storåen (2), er der mulighed for at overskue den sydligste del af området. Her ses mod syd Gludsted Plantage, hvor Storåen udspringer.

Fugleliv

Ynglefugle: Området er en vigtig lokalitet for engens fugle. Her yngler stadig en lille bestand af vibe, dobbeltbekkasin

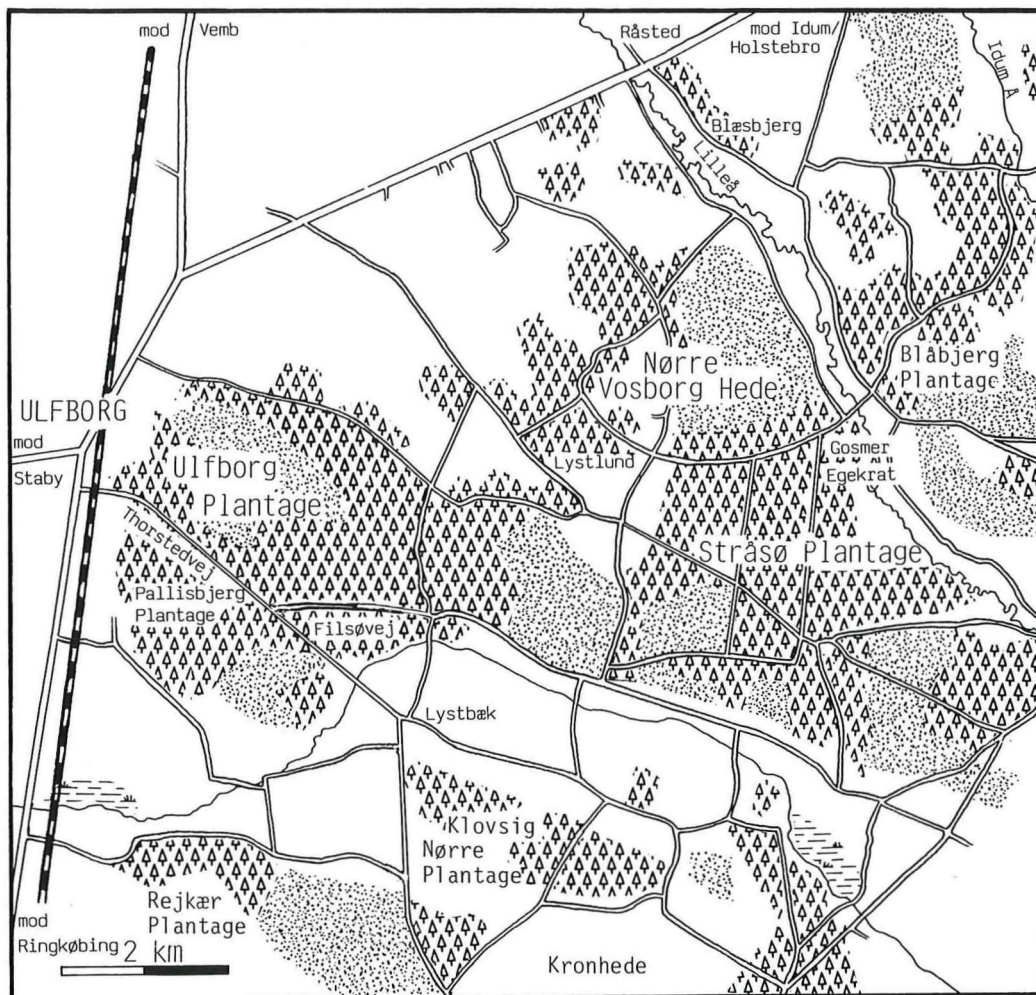
og stor regnspove. Engene har også stor betydning for allike, råge, krage og stær, der her søger føde.

Duehøg, spurvehøg, musvåge og tårnfalk yngler alle i tilknytning til området. Den sidste endda med flere par. Skovhornugle er en almindelig ynglefugl i de ældre læhegn.

Trækfugle: Om vinteren og i træktiden er engene en meget god lokalitet for rastende rovfugle. Blå kærhøg, fjeldvåge, dværgfalk og de allerede nævnte rovfuglearter ses almindeligt. Mosehornugle er en årlig gæst, og stor tornskade træffes hele vinteren.

Ulfborg og Stråsø Plantager

Beliggenhed

Umiddelbart øst for Ulfborg.

Beskrivelse

Området omfatter den privatejede Ulfborg Plantage samt Stråsø Plantage og Nørre Vosborg Hede, der er statsejede.

Arealet, der ligger på den vestligste del af Skovbjerg Bakkeø, omfatter et areal på ca. 5.000 ha. Mod øst grænser området op til Lilleå dalen, der er en smuk tunneldal fra næstsidste istid. Plantagerne består hovedsageligt af gran og fyr, men med enkelte løvtræs-

bevoksninger, især i Stråsø Plantage. Ned mod Lilleåen ligger Gosmer Egekrat.

Flere steder findes der større eller mindre hedearealer, visse steder med indlandsklitler.

Adgangsforhold

Der er flere muligheder for at komme ind i området ad offentlige veje. Dels fra Ulfborg og dels fra Holstebro-Ringkøbing vejen nordøst for Ulfborg.

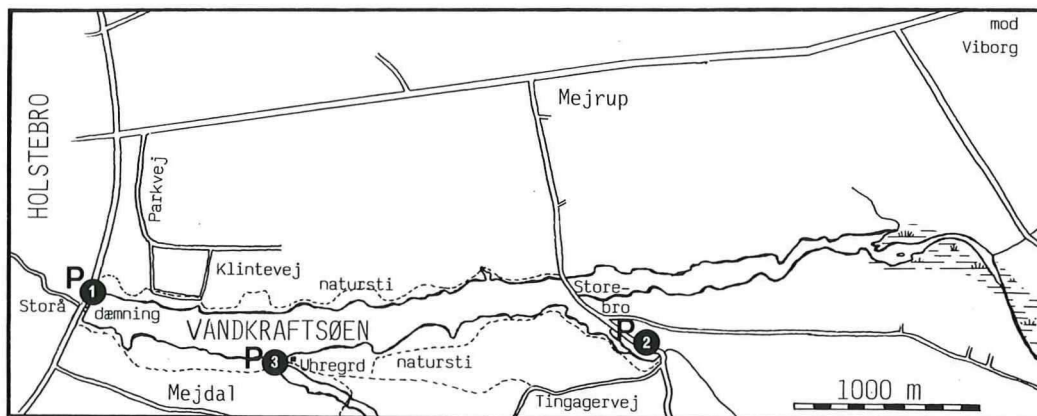
Fugleliv

Ynglefugle: Plantagerne rummer alle

de almindelige nåleskovsarter. Duehøg, skovsneppe, hedelærke, skovsanger og rødrygget tornskade yngler med enkelte par, mens gråsiken og lille korsnæb er mere udbredt. Spurvehøg og musvåge er almindelig ligesom skovhornuglen, hvis unger kan høres skrigende om natten i juni og juli. I lune juninætter kan man også opleve natravnen over de mere åbne dele af plantagerne, bl. a. ved krydset Torstedvej og Filsøvej. Den yngler med ca. 10 par. Grønspætten har før været talrig, men er nu gået noget tilbage, mens sortspætten er under indvandring.

Vandkraftsøen

Beliggenhed

Umiddelbart øst for Holstebro.

Beskrivelse

Vandkraftsøen er kunstigt skabt ved en opstemning af Storaåen i årene 1940-42. Den danner i dag en ca. 5 km lang og nogle steder op til 200 m bred sø, som man kun kan komme over 2 steder, nemlig ved dæmningen (ringvejen) og ved Storebro mellem Tvis og Mejrup, ca. midt på søen.

På sydsiden af broen ligger Tvis Kloster, som er et gammelt cistercienser-kloster helt tilbage fra 1163. Der er dog ikke meget tilbage at se. Det eneste, der er tilbage, er kirkegården fra den gamle Tvis Kirke, der blev revet ned i 1889.

Ved dæmningen er der i 1989 blevet anlagt et 655 m langt stryg, som udligner en højdeforskel på 5,34 m, og der er derfor meget kraftig strøm, som har givet plads til bjergvipstjert og vandstær.

Søen mellem dæmningen og Store-

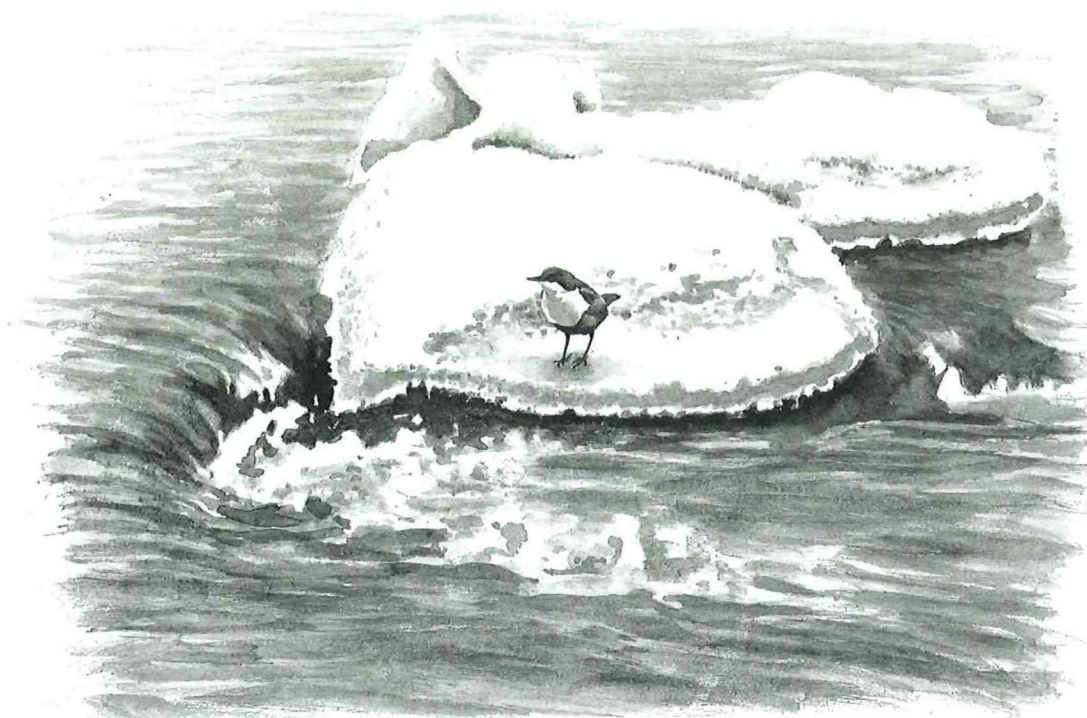
bro bruges meget til sejlads med kano og kajak, og dette gør, at der ikke er så mange fugle i denne del af søen. Fra Storebro mod øst er søen reservat, og her er sejlads og lystfiskeri forbudt i yngletiden.

Meget af den østlige del af søen, på nær det gamle åleje, er tilgroet. Her ligger tit mange fugle.

Der er etableret en natursti på ca. 8 km rundt om den vestlige del af søen, hvor man undervejs kan møde mange forskellige naturtyper, f.eks. løvskov, nåleskov, krat, lidt rørskov, hede, overdrev og agerland, og som følge deraf er der et varieret dyre- og fugleliv.

Adgangsforhold

Der er flere muligheder for at komme ud på naturstien, fx ved dæmningen (P1), ved Tvis Kloster (P2) og ved Uhregård (P3). Hvis man vil se den østlige del, kan man se store dele fra Storebro.

Vandstør.

Fugleliv

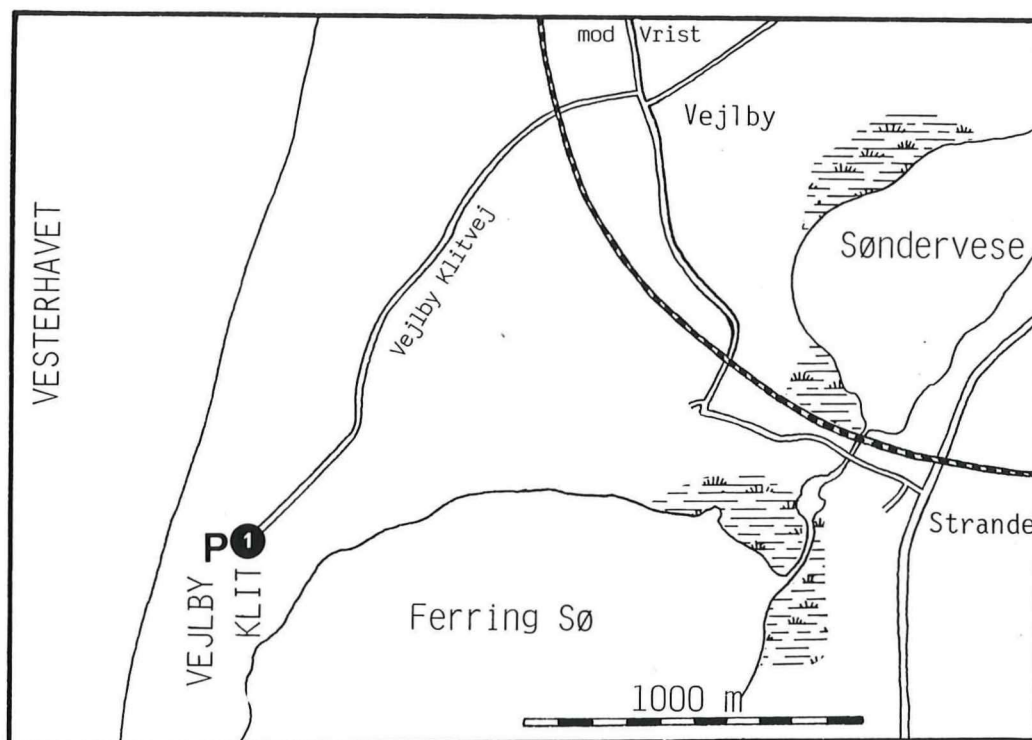
Ynglefugle: Der yngler en del gråænder og blishøns i søen, mens der kun er få par toppet lappedykker, knopsvane og grønbenet rørhøne. Langs bredderne yngler kæranger, rørsanger, rørspurv og enkelte gange høres nattergalen.

Oven for søen i skovene og på markerne yngler mange af de almindelige småfugle. Desuden kan nævnes spurvehøg, musvåge, tårnfalk, strandskade, vibe, grønspætte og enkelte gange isfugl

ved Tvis Å, som løber ud i søen ved Tvis Kloster.

Trækfugle: Forår og efterår ses bl. a. pibeand, krikand, hjejle, rødben, dobbeltbekkasin, svaleklire og mudderkli-re. Om vinteren ses op til et par hundrede sangsvaner, hvilket gør området til en international vigtig rasteplass for arten. Lille lappedykker, taffeland, troldand, hvinand og stor skallesluger ses også om vinteren.

Vejlby Klit

Beliggenhed

Vesterhavsklit 11 km vest for Lemvig ved det nordvestlige hjørne af Ferring Sø.

Beskrivelse

Vejlby Klit er et sammenhængende klit-område. Kysten er i dette område under stærk nedbrydning.

Adgangsforhold

Fra Strandvejen mellem Vrist og Strande drejes fra mod sydvest med Vejlbymosevej. Denne ender i en P-plads (P1). Herfra går man lidt mod nord til en

passende udkigspost i den yderste klitrække.

Fugleliv

Trækfugle: Vejlbymose Klit har de senere år vist sig at være et fremragende sted for iagttagelse af havtrækkende fugle, især i tidsrummet juli-december. Havtræk er meget vejrafhængigt og ofte svært at forudsige, men det er oftest godt lige efter en kraftig vestenstorm, når denne løjer af. Østlig vind kan dog overraske med træk tæt på kysten.

I juli begynder de første lommer og lomvier at dukke op, mens suler og ri-

Trækkende vadefugle i havstokken.

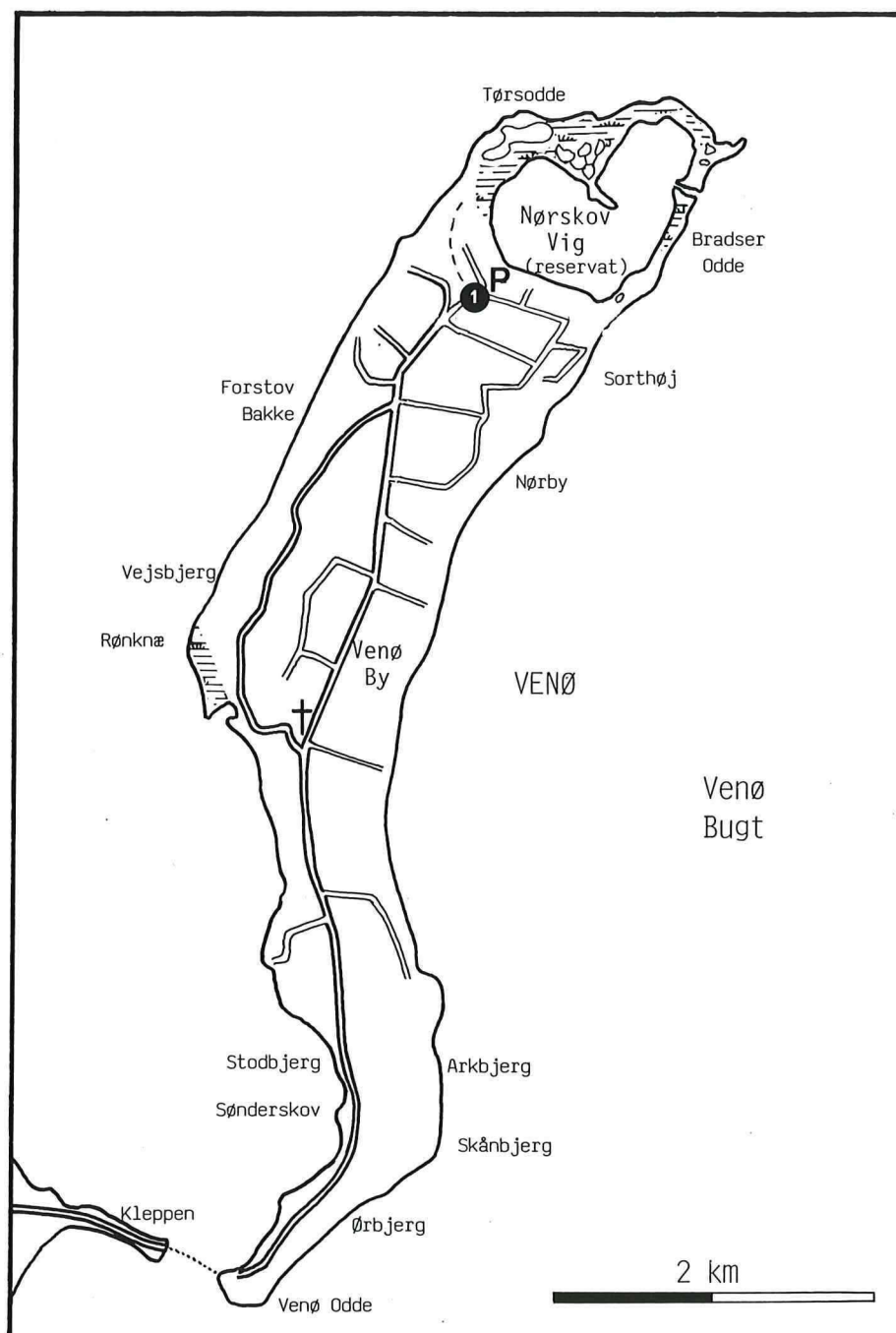
der ofte ses i pæne antal. Denne måned synes at være den bedste for alm. skråper, ligesom de første mallemukker og storkjover normalt også ses. Sjældent også kuhls skråpe og middelhavsskråpe.

Trækket af de fleste arter topper i august-september, hvor august kan byde på massivt træk af splitterne og hav-/fjordterne, en del almindelig kjove og nogle gange også storkjove. I forbindelse med storm og blæst fra vestlige retninger kan der være store forekomster af sule og ride, nogle gange også mallemuk. Især i september kan man være

heldig at se sodfarvet skråpe, stor og lille stormsvale, mellemkjove, lille kjove og sabinemåge.

Fra oktober aftager de fleste arter i antal, mens alkefuglenes rykind kommer. Lomvierne dominerer, men der ses også enkelte alk og lunde. I sidste del af oktober begynder også søkonge at vise sig i pænt antal. Der er fortsat rød- og sortstrubet lom og med lidt held også en islom. Fra midt i november bliver der længere mellem alkefuglene, og mågerne – specielt sølvmåge – dominerer mere og mere.

Venø

Beliggenhed

Ø umiddelbart nord for Struer.

Beskrivelse

Venø, der er ca. 8 km lang og op til 1,5 km bred, er knap 1.100 ha stor, hvoraf strandenge, kær, kystnære områder m.m. udgør godt 100 ha. De største engarealer findes på Tørsodde og Bradser Odde, der med deres beliggenhed danner Nørskov Vig.

Yderligere findes der sumpede engstrækninger ved Rønknæ, nord for Stodbjerg samt enkelte steder på øens østkyst.

De øvrige af Venøs kyststrækninger består af sandede strande, tørre græsbevoksede arealer og flere strandsøer. De centrale dele af Venø afgrænses naturligt af høje skrænter, hvoraf flere har en ret anseelig højde, f. eks. Forstov Bakke på 27 m og Stodbjerg på 13 m. Store dele af områderne mellem Stodbjerg og Nørskov Vig består af dyrkede marker og små granplantager.

Adgangsforhold

Der er kun mulighed for at komme til Venø med færgen, der sejler hvert 20. minut. Der er gode muligheder for at følge fuglelivet ved badestranden nord for Arkbjerg, ved strandsøerne mellem Venø By og Stodbjerg samt ved Rønknæ og Forstov Bakke. Det bedste område er Nørskov Vig. Man parkerer ved (P1) og går ad en markvej til vigen. Man kan gå rundt om denne, men man skal dog have skoene af ved Bradser Odde, når

man skal over udløbet til Limfjorden. Vandet når til lidt over knæene.

Nørskov Vig er ynglefuglereservat, hvilket betyder, at der er adgang forbudt fra 1.4.-15.7., men man kan dog få meget ud af at gå til reservatgrænsen, hvor store dele kan overskues uden at forstyrre. Grænsen er tydeligt markeret af et højt hegn.

Fugleliv

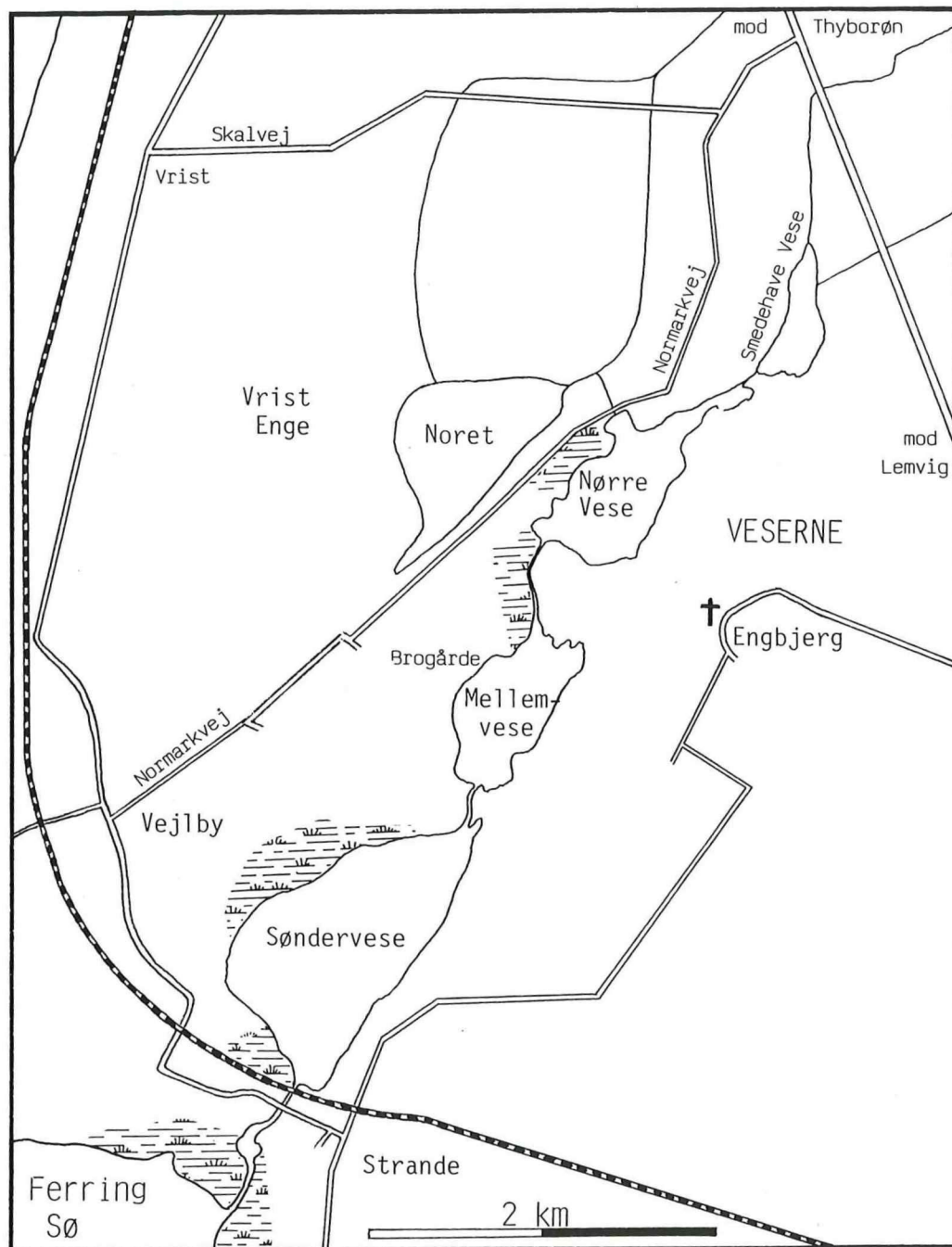
Ynglefugle: I Vigen yngler store bestande af strandskade, hættemåge, stormmåge, sølvmåge og havterne. Mindre bestande af gravand, gråand, toppet skallesluger, stor præstekrave, klyde, vibe, rødben og dværgterne. Ederfugl, der ellers er sjælden i Vestjylland, yngler med få par.

På den øvrige del af Venø yngler de samme arter som ved Nørskov Vig, dog ikke ederfugl og klyde. Alle dog i mindre antal end der. Desuden vil man se store bestande af agerhøne og fasan som følge af intensiv vildtpleje og udsættninger. Der yngler også som et af de få steder i Vestjylland enkelte par canadagæs. De stammer fra Sverige, hvor arten blev indført i begyndelsen af dette århundrede.

Trækfugle: Der træffes bl. a. skarv, pi-beand, krikand, almindelig ryle, dobbeltbekkasin og stor regnspove.

Om vinteren er der mange hvinand, stor skallesluger og i mere begrænset antal ederfugl, havlit, sortand og troldeand.

Veserne og Vrist Enge

Beliggenhed

9 km nordvest for Lemvig og syd for Harbør.

Beskrivelse

Veserne består af 5 mindre brakvands-søer på lavtliggende hævet havbund. Umiddelbart sydøst for søerne rejser græsklædte skrænter sig, som markerer tidligere tiders klintekyst. Fra Ferring Sø strømmer der vand til den sydligste og største af søerne, Søndervese, videre gennem Mellemløse, Nørrevese og Smedshavevese mod Limfjorden. Den femte sø, Noret, modtager en stor del af vandet fra de afvandede Vrist Enge. Vandet herfra pumpes videre til Nørrevese.

Søerne er temmelig kraftigt belastet med næringsstoffer. Søndervese og Noret har den rigeste bundfauna og som regel også flest fugle. De flade, afvandede Vrist Enge vest og nordvest for Veserne er fuldstændigt opdyrkede og kun brudt af nogle læhegn og et mindre antal vindmøller.

Adgangsforhold

Fra vejen mellem Strande og Vrist drejes mod øst ad Normarkvej.

Fra Harbør-Lemvig vejen nås samme vej ved, 1,5 km syd for Harbør at dreje mod vest med Skallevej mod Vrist. Et par hundrede meter senere drejes til venstre ad Normarkvej. Fra denne vej overskues Noret og Nørrevese godt, ligesom vigtige dele af Vrist Enge.

Fra Strande er der udsyn over størstedelen af Søndervese.

Mosehornugle. En vintergæst.

Fugleliv

Ynglefugle: I Søndervese findes en af landets få større kolonier af sorthalset lappedykker samt et større antal toppet lappedykker. I Veserne som helhed er der et større antal blishøne samt et mindre antal par af lille lappedykker, knopsvane, krikand, gråand og taffeland.

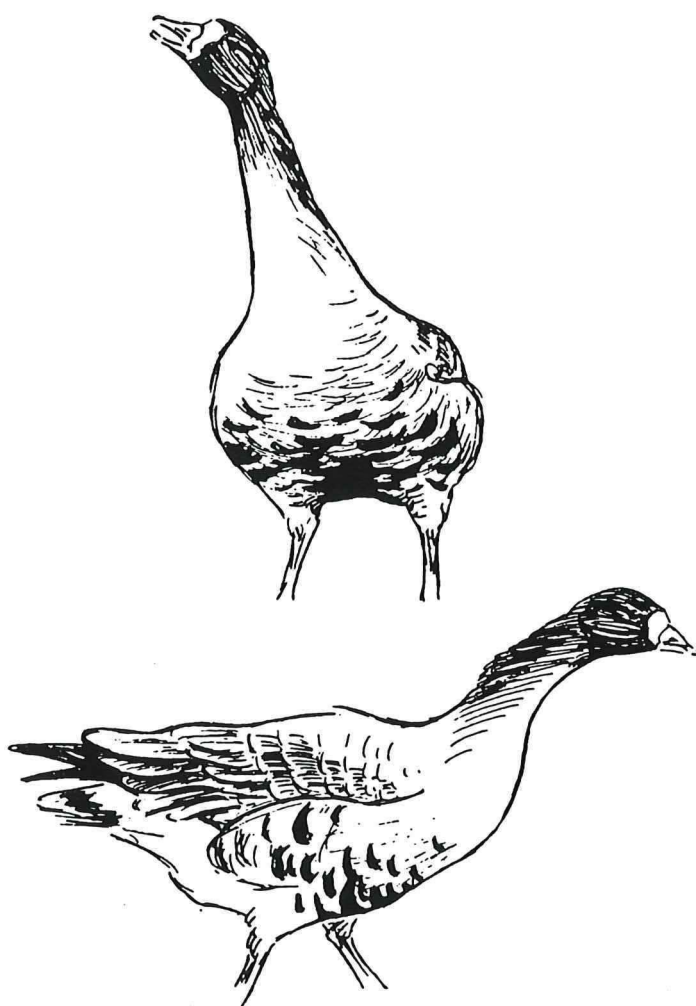
Trækfugle: Et pænt antal taffeland og troldand oversommer normalt, ligesom der også træffes enkelte gråstrubet lappedykker og hvinand.

I træktiden ses, især om foråret, ænder og vadefugle. Dykænderne domine-

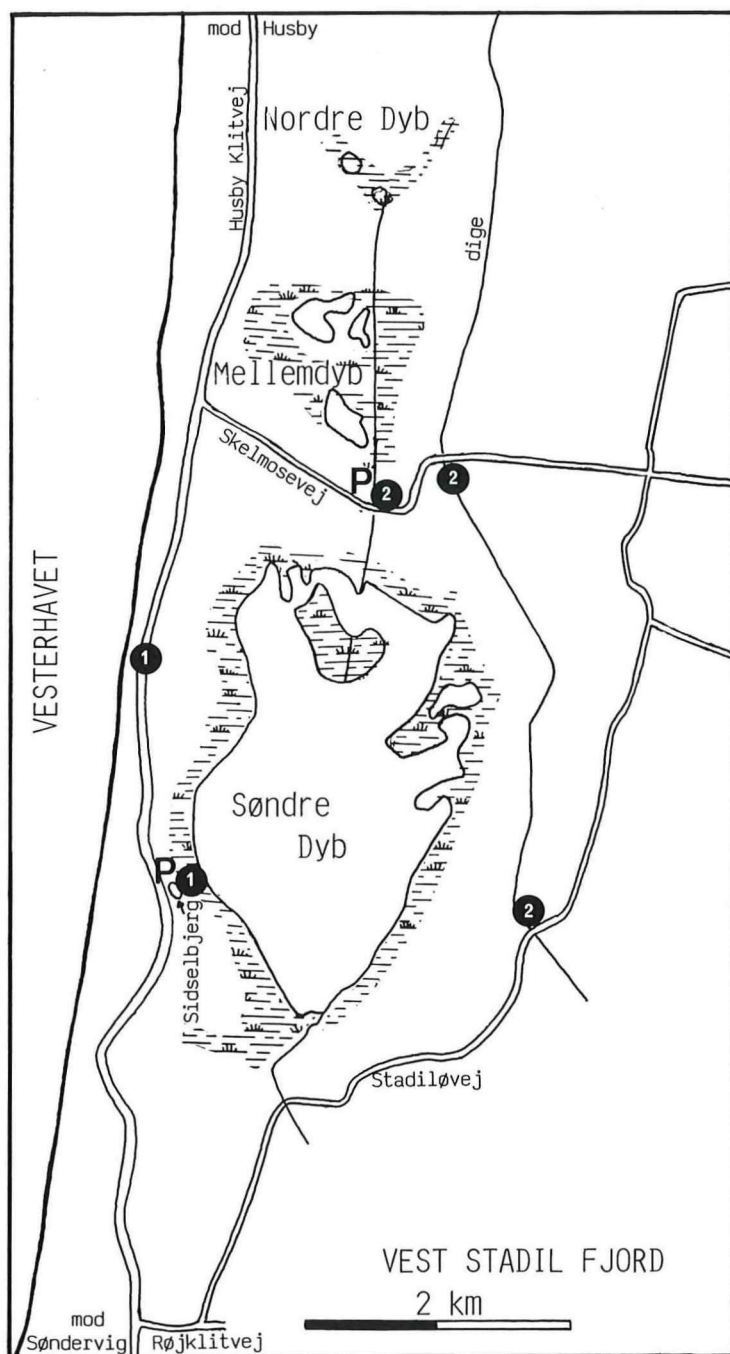
rer med mange taffeland og troland samt et mindre antal af bjergand og hvinand. Også lille og stor skallesluger ses. De fleste arter af svømmeænder optræder normalt i beskedent antal. Vade- og vadefuglene domineres af brushane samt et mindre antal dværgryle, temmincksrøyle, rødben, hvidklire, svaleklire og

mudderklire. Enkelte gange også odins- hane i efteråret.

Vrist Enge er om foråret fourageringsområde for flokke af kortnæbbede gæs og enkelte sædgæs, blisgæs, grågæs, snegæs og bramgæs. En sjælden gang også dværggås og knortegæs. Her ses også flokke af hejler.

Vest Stadil Fjord

Sangsvaner ved Strandgården. Gæster fra nord.

Beliggenhed

10-15 km nordvest for Ringkøbing.

Beskrivelse

Vest Stadil Fjord er et stort, fladt og åbent område, der ligger umiddelbart øst for klitrækken langs Vestkysten.

Før de store afvandingsprojekter blev gennemført i området, var Vest Stadil Fjord i åben forbindelse med Stadil Fjord og Ringkøbing Fjord. En inddæmning af Vest Stadil Fjord skete dog allerede i sidste halvdel af 1800-tallet, men det betød langt fra en tørlægning af området. Der var stadigvæk åbne vandflader og kæmpestore rørskove.

Efter 2. verdenskrig blev der gjort nye tiltag for at få tørlagt fjorden, og i 1955 blev vandstanden sænket til 1,40 m under dansk middelvandstand. Hermed

kunne store dele af naturområderne opdyrkes. Sidst i 1960'erne fremkom planer om en afvanding af fjorden, men en fredningssag forhindrede en total ødelæggelse.

Fjorden (Søndre Dyb) blev fredet i 1969, og der blev udbetalt rekordstore erstatninger til lodsejerne. Fra midt i 70'erne til i dag har området ikke ændret sig ret meget. Ca. 2/3 af arealet dyrkes, mens resten hovedsageligt består af rørskov og åbne vandflader, primært Søndre Dyb. Op gennem 70'erne og 80'erne er der dog sket en vis tilgroning af vandarealet.

Vandkvaliteten i Søndre Dyb er i dag så dårlig, at vandplanterne kun trives enkelte steder i fjorden. Det har en negativ indflydelse på fuglebestandene i området.

Området er både Ramsar- og EF-fuglebeskyttelsesområde.

Adgangsforhold

Området er privatejet, og det er lukket for offentlig adgang. Publikum har følgende muligheder for at overskue området.

1. Fra klitvejen (Søndervig-Husby) er der gode muligheder for at se på gæs om foråret (1). Bedst fra midten af april til begyndelsen af maj. Gæssene ses oftest fra Skelmosevej og sydpå. Tit står flokkene meget tæt på vejen, og så kan det anbefales, at man bliver i bilen! Går man ud, risikerer man, at gæssene flyver længere væk fra vejen.

Der findes P-pladser både på klitvejen og på Stadiløvej.

2. Sidselsbjerg. Giver et meget fint overblik over området, specielt Søndre Dyb. Mindre P-plads (P1) findes på østsiden af Sidselsbjerg.

3. Skelmosevej. Til tider et udmærket sted at se på træk mellem fourageringsområderne i den nordlige del og hvilepladsen i Søndre Dyb. P-mulighed (P2) ved kanalen.

4. Diget langs østsiden af Søndre Dyb (2). Her er der offentlig adgang, og man kan således gå langs hele østsiden af Søndre Dyb. Man ser dog ikke fuglene så godt her, som ved de andre steder.

Fugleliv

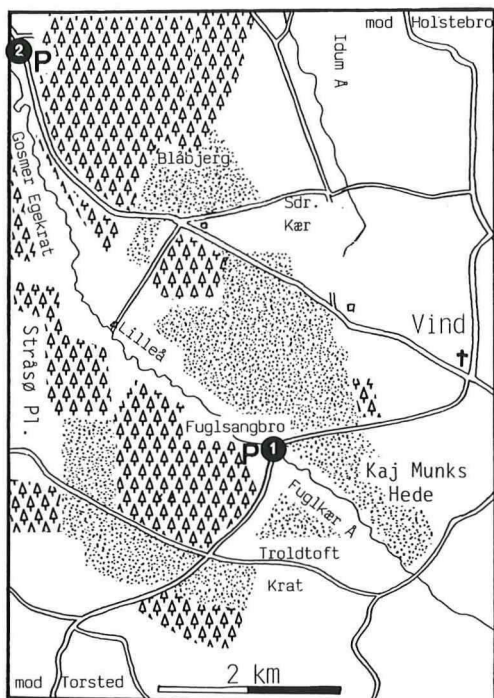
Ynglefugle: Vest Stadil Fjord burde have en pæn ynglebestand af ænder og

andre vandfugle, men pga. den dårlige vandkvalitet med få vandplanter til følge, er der forholdsvis få ynglefugle i området. Mest interessant er, at rørdrummen igen kan høres om foråret fra rørskovene, bl. a. fra Sidselsbjerg. Herfra kan vandrikse og nogle år plettet rørvagtel også høres. Rørhøgen er også fast ynglefugl. Desuden yngler knopsvane, en del andearter, blishøne, vibe, rødben, dobbeltbekkasin samt en række småfugle.

Trækfugle: Området har international betydning for kortnæbbet gås med op til 20.000 fugle forår og efterår. Om efteråret bliver gæssene her ofte kun i en kort periode pga. intensiv jagt. Om foråret derimod fodres de på arealer ved Strandgården (1) for at holde dem væk fra nysåede marker i omegnen. Andre gåsearter ses også årligt, blisgås, grågås (op til nogle hundrede først på efteråret), snegås og bramgås. Specielt om efteråret kan der ses mange ænder i eller omkring fjorden, pibeand, krikand, gråand og spidsand som de talrigeste. Også om efteråret kan der ses flere hundrede pibesvaner i området.

Desuden er der i træktiden chance for blå kærhøg, fjeldvåge og dværgfalk, mens havørn, fiskeørn og vandrefalk er sjældne gæster. Området er overnattingsplads for stor regnspove med op til 1.800 fugle i første halvdel af april. Endelig er Vest Stadil Fjord et godt sted for småflokke af bjerglærke, bjergirisk og laplandsværpling efterår og vinter.

Vind Hede

Beliggenhed

10 km syd for Holstebro og vest for vejen mellem Holstebro og Skjern.

Beskrivelse

Vind Hede området strækker sig på begge sider af Lilleå dalen, men det vigtigste område fuglemæssigt er arealerne nord for åen og en bræmme på et par km syd for åen.

Store hedearealer ligger som store og små pletter omgivet af plantager med indlandsklitter og dyrkede marker. Igennem området løber Fuglkær Å, der ved Fuglsang Bro skifter navn til Lilleåen. Også Idum Å berører Vindområdet.

det. I Lilleå dalen foregår der både kreatur- og fåreafgræsning, men mange steder er engene i stærk tilgroning.

Hederne er især siden 1980 blevet plejet systematisk ved afbrænding, slåning og afgræsning. Dette sker for at sikre de sjældne urfugle optimale livsbetingelser.

På bl.a. Troldtoft Hede er der meget smukke enebærformationer. Plantagerne og hederne er for størstedelens vedkommende statsejede, og ca. 900 ha er fredet.

Adgangsforhold

De vigtigste adgangsveje til området er vejen fra Vind til Råsted og vejen fra

Skogrende urkok.

Vind Kirke over Fuglsang Bro til Torsted.

Der er adgangsforbud året rundt i urfuglereservaterne, men der er opsat flere informationstavler.

Vil man betragte urkokkenes paringspil, hvilket er en fascinerende oplevelse, skal man blive siddende roligt i bilen for ikke at forstyrre de sky urkokke. Gode muligheder for iagttagelse giver vejen fra Vind Kirke mod Råsted.

Fra P-pladsen (P1) ved Fuglsang Bro og P-pladsen (P2) nord for Lilleåen over for Gosmer Egekrat kan man benytte de afmærkede stier. Her får man et indtryk af den enestående natur.

Skovvejene er kun åbne for gående og cyklende færdsel.

Fugleliv

Ynglefugle: På hederne vest for Vind yngler urfuglen, men antallet af spillende kokke er siden 1972 gået tilbage fra 21 til under 10. Dette er sket trods ihærdige plejeforanstaltninger.

På hederne yngler også enkelte par

stor tornskade og stor regnspove og mange par bynkefugle.

I ådalens afgræssede dele yngler dobbeltbekkasin og gul vipstjert, og på de mere tilgroede dele yngler græshoppesanger. Ved husene i skoven kan man træffe grønspe og vendehals, og ved dambrugene kan man møde både bjergvipstjert og isfugl.

I plantagerne yngler natravn og rødrygget tornskade, og enkelte par hede-lærker kan opleves synge, også om natten.

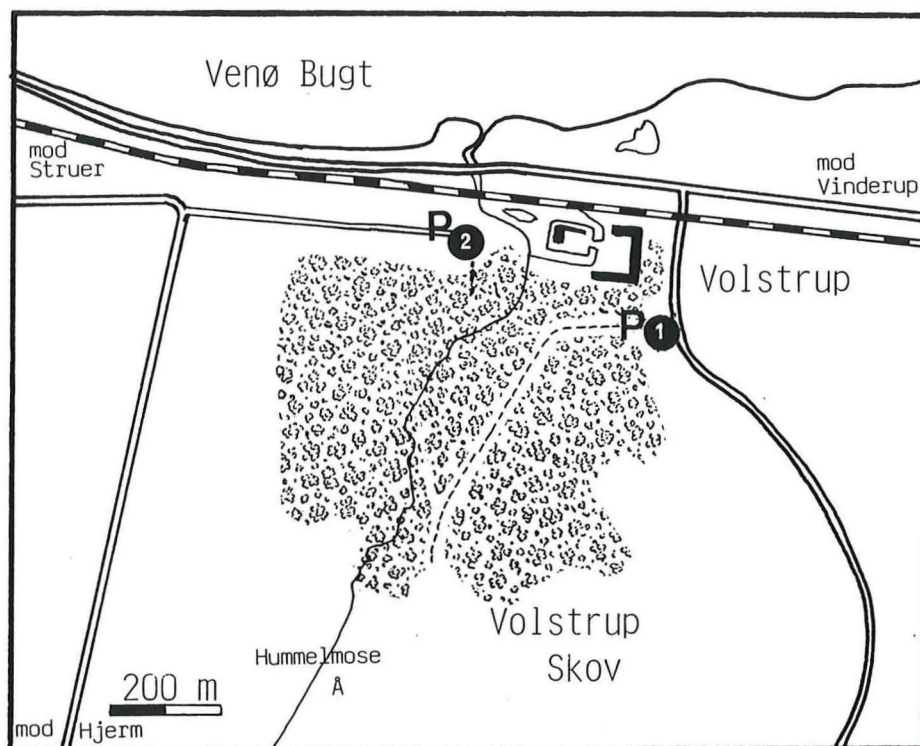
Trækfugle: I træktiden om foråret ses en del ringdrosler, og store flokke af sjægere og vindrosler gæster området.

Langs åen træffer man svaleklire og mudderklire.

Om efteråret er fiskeørnen gæst ved åen, og på hederne ses både lille og stor regnspove. Når det bliver koldere er sangsvane, hvinand og stor skallesluger sikre i åen.

På de stenede marker kan man træffe småflokke af bjerglærker, og ved dambrugene er vandstær en fast gæst.

Volstrup Skov

Beliggenhed

5 km øst for Struer ved herregården Volstrup.

Beskrivelse

Volstrup Skov på 30 ha er privatejet. Den er delt i en vest- og østskov af Hummelose Å, hvoromkring der er en ellesump. Skoven består hovedsageligt af meget gamle høje løvtræer, især bøg, men i vestskoven findes også en lille juletræsbevoksning. Fra herregårdens park går en allé af lindetræer ned midt gennem østskoven.

Hele skoven er meget fugtig med mange vandførende grøfter, hvilket giver en meget frodig undervegetation. Den består især af kraftigt duftende ramsløg.

Adgangsforhold

Der er adgang til den østlige del af skoven fra (P1), hvorfra der udgår flere skovveje. Der er også mulighed for at besøge den vestlige del af skoven fra (P2), hvor der dog er vanskeligere parkeringsforhold.

Fugleliv

Ynglefugle: Hele skoven er en god biotop for sangfugle og andre arter tilknyttet løvskov. Østskoven domineres af to store rågekolonier, hvor også raven yngler visse år. I vestskoven yngler duehøg, og ved gården natugle. Der er en god bestand af stor flagspætte og spætmejs.

Af andre ynglefugle kan nævnes skovpiber, sjagger, misteldrossel, gulbug, grå fluesnapper, sumpmejs, stillits og kernebider.

Trækfugle: I vinterhalvåret ses musvåge, fjeldvåge, isfugl, træløber og gråsiken. Skoven er overnatningsplads for kragefugle.

Supplerende litteratur

- Alstrup, E. & B. Daugård 1991: Hørbylunde i tegninger og tekst. – Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 7. Dansk Ornitologisk Forening.
- Andersen, T. H. 1979: Gødstrup sø: En naturhistorisk skildring.
- Andersen, T. H. & E. Donnerborg 1970-74: Ornitologiske undersøgelser i Vestjylland nr. 1-5.
- Andersen, T. H. & E. Donnerborg 1971: Knudmosen.
- Bolding, J. 1980: Fugle ved Sønder Lem Vig '79. – Biologisk Forening for Nordvestjylland.
- Christensen, J. H. 1981: Natur og miljø før og efter afvandingen. I : Skjernådalene før, under og efter afvandingen. – Landvindingslagene i Skjernådalene og Skjern-Tarm Egnens Landboforening.
- Christensen, J. H. 1988: Fugle på Borrierrænet før og nu. – Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 4. Dansk Ornitologisk Forening.
- Christensen, J. O. 1986: Status for ynglebestande af måger og ternere i Ringkøbing amt. – Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 3. Dansk Ornitologisk Forening.
- Christensen, J. O. 1987: Nisum Fjords fugleliv 1983-85. – Landbrugsministeriets Vildtforvaltning.
- Christensen, J. O. 1990: Status for ynglebestande af måger og ternere m.fl. i Danmark, 1988. Dansk Ornitologisk Forening.
- Dahl, K. 1983: Fredede områder i Danmark. – Danmarks Naturfredningsforening.
- Daugård, B. 1988: Fuglelokaliteter i Ikast kommune. – Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 6. Dansk Ornitologisk Forening.
- Degn, H. J. 1988: Fuglelivet i Vest Stadil Fjord før afvandingen i 1955. – Ringkøbing amtskommune.
- DOF, Ringkøbing amt 1987: Undersøgelse af ynglefugle i Vest Stadil Fjord 1987. – Ringkøbing amtskommune.
- Dybbro, T. & J. Ballegaard 1983: Fuglelokaliteter i Ringkøbing amt. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Dybbro, T. 1985: Status for danske fuglelokaliteter. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Falk, K. & S. Brøgger-Jensen 1990: Fuglene i internationale beskyttelsesområder i Danmark. – Skov- og Naturstyrelsen.
- Fog, J. 1976: Danmarks vildtreservater. – Branner & Korch.
- Ferdinand, L. 1971: Større danske fuglelokaliteter. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Fredningsstyrelsen, 1983: EF-fuglebeskyttelsesområder. Kortlægning og foreløbig udpegning i henhold til EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.
- Gregersen, J. & N. Hannow 1975: Tipperne. Fugle langs den jyske vestkyst. – Bygd.
- Gullach, B. 1979: Vandringer langs Stubbergård Sø. – Danmarks Naturfredningsforening.
- Gullach, B. 1981: Omkring Flyndersø. – Danmarks Naturfredningsforening.
- Gullach, B. 1983: Over den jyske hede. – Danmarks Naturfredningsforening.
- Gullach, B. 1985: Ved Nisum Fjord. – Danmarks Naturfredningsforening.
- Gullach, B. 1986: Gennem vestjyske egekrat. – Danmarks Naturfredningsforening.
- Gullach, B. 1992: Fra Ringkøbing Fjord og Holmslands Klit. – Systime.
- Gyrsting, L. & P. Damgård 1988: Fugletrækket i foråret 1985 ved Vest Stadil Fjord. – Ringkøbing amtskommune.
- Hansen, S. G. 1984: 85 ekskursionsmål i Ringkøbing amt. – Ringkøbing amtskommune.

- Hjortaa, H. 1986: Naturen Danmark rundt. – Politiken.
- Hjortaa, H. 1990: Naturguide Vestjylland. Naturtyper og turforslag, geologi, botanik og zoologi. – Komma.
- Holst, K. Th. 1975: Naturparker og reservater i Danmark. – Forum.
- Jepsen, P. U. 1972: Vildtreservatet Felsted Kog. – Danske vildtundersøgelser. Vildtbiologisk Station.
- Jepsen, P. U. 1979: Ved de vestjyske fjorde. – Bygd.
- Jepsen, P. U. 1989: Urfuglens (*Lyrurus tetrix*) status i Danmark 1989. – Miljøministeriets Vildtforvaltning.
- Kaskelot 1986: Ringkøbing Fjord. – Biologforbundet.
- Madsen, J. 1986: Danske rasteplasser for gæs. – Fredningsstyrelsen.
- Meltofte, H. 1981: Danske rasteplasser for vade-fugle. Vade-fugletællinger i Danmark 1974-1978. – Fredningsstyrelsen.
- Møller, H. S. 1970: Midtjyllands fugle.
- Møller, H. S. & K. Hansen 1970-73: Ornitologiske undersøgelser i Midtjylland nr. 1-4.
- Møller, H. S. & K. Hansen 1970: Midtjyske fuglelokaliteter.
- Pedersen, E. T. 1980: Stoubæk krat ved Storåen.
- Pedersen, N. U. 1985: Ynglefugleregistreringer på Venø 1985. – Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 1. Dansk Ornitologisk Forening.
- Rambusch, S. H. A. 1900: Træk af fuglelivet i Ringkøbing Fjord og Skærndalen. I : Studier over Ringkøbing Fjord.
- Rosendahl, S. 1978: Borris Hede. – Dansk Ornitologisk Centrals forlag.
- Sandeviften: Årlige rapporter over fugleagttagelser i Ringkøbing amt 1978-1991. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Schack-Nielsen, L. 1982: Kortbog over danske fuglelokaliteter. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Skov- og Naturstyrelsen: Tipperne. Årsrapporter over observationer.
- Spärck, R. 1933-36: Ringkøbing Fjords naturhistorie i brakvandsperioden 1915-31.
- Østergaard, E. 1979: Albækmosen ved Skjernåen. – Natur & Ungdom.
- Østergaard, E. 1986: Fugle ved Søby Sø og de omkringliggende brunkulsgrave 1960-1985. – Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 2. Dansk Ornitologisk Forening.
- Østergaard, E. 1988: Natfugle i Ringkøbing amt 1986-87. – Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 5. Dansk Ornitologisk Forening.

Ringkøbing Amts Fugleliv

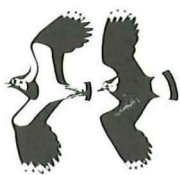
Dansk Ornitologisk Forening i Ringkøbing amt udgiver ovenstående serie.

Indtil nu er udkommet :

- Nr. 1 *Ynglefugleregistreringer på Veno 1985*. Niels Ulrich Pedersen 1986. 20 A-4 sider.
- Nr. 2 *Fugle ved Søby Sø og de omkringliggende brunkulsgrave 1960-1985*. Egon Østergaard 1986. 40 A-4 sider.
- Nr. 3 *Status for ynglebestande af måger og terner i Ringkøbing amt*. Jens Overgaard Christensen 1986. 56 A-4 sider.
- Nr. 4 *Fugle på Borristerørnet før og nu*. Jens Hedegaard Christensen 1988. 55 A-4 sider.
- Nr. 5 *Natfugle i Ringkøbing amt 1986-87*. Egon Østergaard 1988. 52 A-4 sider.
- Nr. 6 *Fuglelokaliteter i Ikast kommune*. Bo Daugård 1988. 120 A-4 sider.
- Nr. 7 *Hørbylunde i tegninger og tekst*. Ebba Alstrup & Bo Daugård 1991. 45 A-4 sider.
- Nr. 8 *Søby Sø området. Fugleobservationer 1991*. Jan Østerby Olesen 1992. 70 A-4 sider.
- Nr. 9 *Fugle & Natur – En guide til Vestjylland*. Red. Leif Novrup & Egon Østergaard 1992.

Udgivelserne kan købes ved henvendelse til forlagets adresse: Bo Daugård, Nygårds Allé 3, 7430 Ikast.

Dansk Ornitologisk Forening

☆ DOF har siden 1906 været foreningen for alle, som kikker på fugle og holder af naturen.

☆ DOF arbejder for at sikre Danmarks fugle bedst mulige levevilkår. Det gør vi ved at:

- arrangere fugleture.
- udgive blade og tidsskrifter om fugle og deres levesteder.
- oplyse om fuglelivet i pjecer, avisartikler og bøger.
- overvåge udviklingen i Danmarks vilde fugleliv.
- deltage i fredningsarbejde.
- gennem Fugleværnsfonden opkøbe og drive fuglereservater.
- deltage i internationalt fuglebeskyttelsesarbejde.

Ringkøbing Amt

Bliv medlem!

Interesserer du dig for fugle og natur, er der to muligheder for medlemskab af DOF:

Støttemedlem:

- ☆ Du modtager magasinet »Fugle og Natur« 4 gange om året.
- ☆ Du kan deltage i fugleture.
- ☆ Du kan gøre fordelagtige indkøb i DOF-salg.

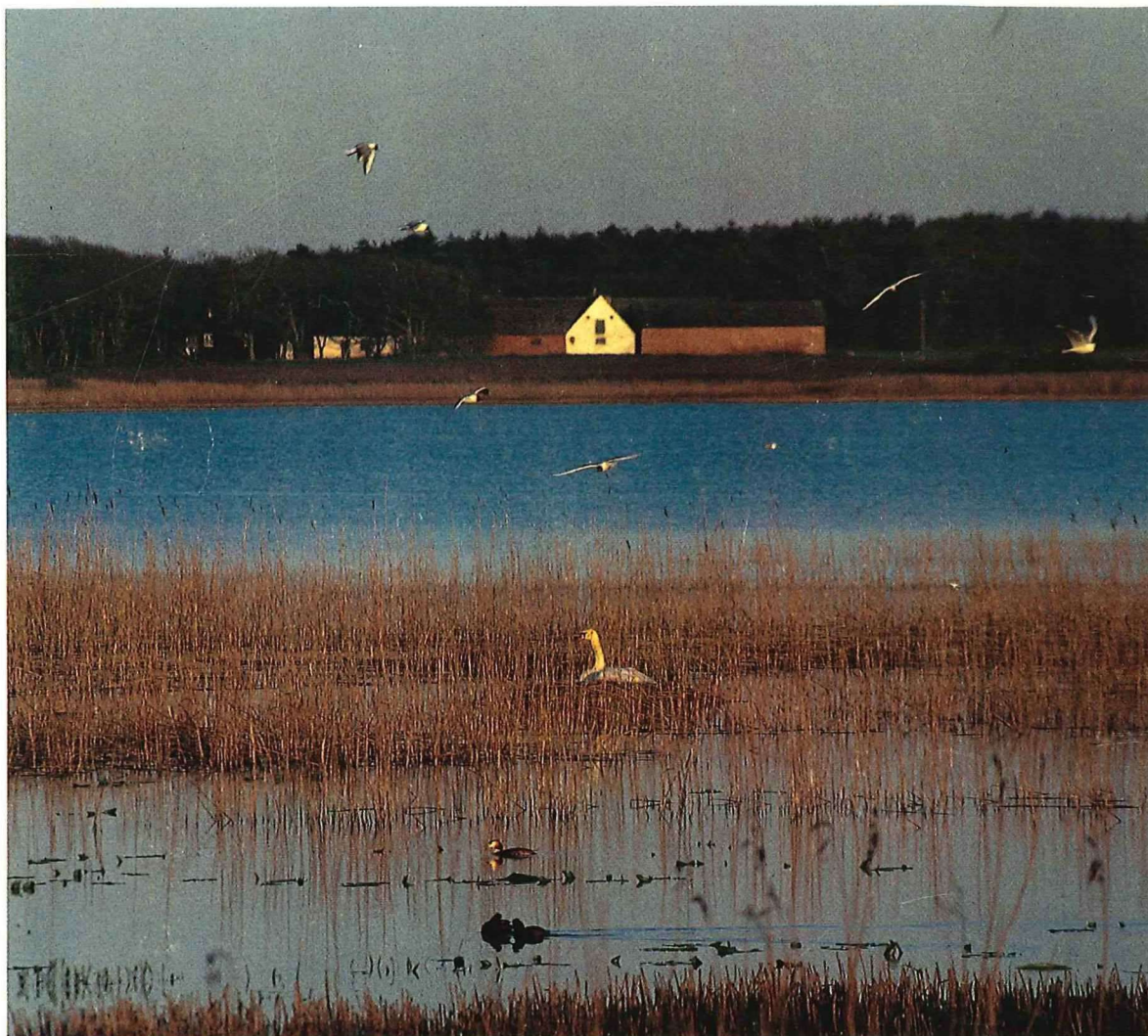
Ordinært medlem:

- ☆ Du modtager magasinet »Fugle og Natur« 4 gange om året samt det videnskabelige tidsskrift DOFT.
- ☆ Bor du i Ringkøbing amt, bliver du automatisk medlem af lokalafdelingen og modtager herfra lokalbladet »Sandeviften« 4 gange om året.
- ☆ Du kan deltage i møder, mange fugleture, ungdomslejre og rejser til udlandet.
- ☆ Du kan købe ind i DOF-salg, der bl. a. sælger bøger og kikkerter.

Indmeldelse kan ske ved henvendelse til:

DOF
Vesterbrogade 140
1620 København V
Tlf. 3131 4404

eller til lokalafdelingen
Egon Østergaard
Tlf. 9747 6210

ISBN 87-982478-9-1

ISSN 0902-7025